У НУМАРЫ

Ніва

БЕЛАРУСКІ ТЫДНЁВІК

ОРГАН ГАЛОЎНАГА ПРАЎЛЕННЯ БЕЛАРУСКАГА ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНАГА ТАВАРЫСТВА

№ 20 (742) ГОД XV БЕЛАСТОК 17 МАЯ 1970 г. ЦАНА 60 гр.

ДУБРОВА

Не так даўно была гэта малая, амаль уся драўляная асада — сядзіба гміны. Зараз Дуброва — павятовае мястэчка з жылымі дамамі, сучаснымі прыгожымі будынкамі, у якіх знаходзяцца ўстановы і прадпрыемствы, а ў цэнтры прыемны скверык, дзе можна пасядзець на лавачцы і паглядзець на новыя будоўлі. Нядаўна была аддана ў карыстанне малачарня, разбудоўваецца ПОМ, заканчваецца будова сярэдняй школы. Да Дубровы Беластоцкай даходзіць зараз чыгунка, якая звязвае павет з шырокім светам. Хто не быў тут некалькі гадоў, той па-сапраўднаму ацэніць хуткі рост мястэчка. (мх)

Фота Цаф — Сянько

У чым бяда?

У чым бяда? Чаму культурная дзейнасць у грамадах і вёсках усё яшчэ не дасягае таго ўзроўню, які нам хацелася б бачыць? Заглянем у аддзел асветы і культуры ў Бельску Падляшскім, каб пагаварыць аб гэтых справах. У аддзеле сустракае нас сімпатычная Антаніна Куна — намеснік інспектара па справах культуры ды запрашае да гутаркі.

— У чым вы бачыце, — пытаю, — асноўную цяжкасць культурна-асветнай працы ў павеце?

— Асноўнай праблемай, — адказвае субяседніца, — з якою маем цяжкасці, з'яўляецца якасць нашых кадраў. Коратка кажучы, галоўнае, каб у святліцах, бібліятэках і клубах працавалі адпаведныя людзі на адпаведным інтэлектуальным і культурным узроўні. Як дагэтуль, людзей такіх не заўсёды ўдавалася нам знайсці. У грамадстве закаранілася перакананне, што культурна-асветная праца не патрабуе ні кваліфікацый, ні асаблівых здольнасцей. Таму на працу ў культуры часта прыходзяць людзі, якія не толькі не маюць аніякіх да гэтага кваліфікацый, але лічаць сваю працу «пераходным этапам». Гэта проста так: калі нехта не можа знайсці аніякай працы, робіцца светліцовым або бібліятэкарам. Рабіцца толькі па тое, каб разглядзецца за іншай працай, якая лепш яму адпавядае. Самі разумееце, што ад такіх «энтузіястаў» культурнай працы няма што чакаць геройства ці ахвярнасці. Таму ўсё яшчэ няма ў нас стабілізацыі кадраў. Людзі прыходзяць і адыходзяць. Адыходзяць часта з нейкім вопытам, прыходзяць без ніякага вопыту і ведаў аб сваёй працы.

— Вы працуеце ў галіне культуры шэраг гадоў. Ці на працягу гэтага часу якасць культурна-асветных кадраў Бельскага павета палепшылася ці пагоршылася?

— Палепшылася. Падам вам прыклады з апошніх гадоў. У 1966—1968 гадах на 29 грамадскіх бібліятэк было аж 17 змен бібліятэкараў, у 29 клубах было аж 45 змен (гэта значыць, у многіх клубах іх кіраўнікі змяняліся па некалькі разоў). У 5 святліцах павета змянілася за гэты

Працяг на стар. 4

ДАРОЖКАЎСКІЯ СПУЛДЗЕЛЬЦЫ

Прадукцыйная спулдзельня ў Дарожках (Беластоцкі павет) заснавалася ў 1952 годзе. На працягу 18-ці гадоў сваёй дзейнасці члены спулдзельні дабіліся значных поспехаў. У руках іх была ўжо вялікая і разнародная гаспадарка, мэтай якой была перш за ўсё таварова прадукцыя.

Ужо ў 1964 годзе спулдзельцы атрымалі па 283 цэнтнеры бульбы з 1 гектара, па 320 цэнтнераў буракоў з 1 гектара, па 21 цэнтнер збожжавых культур. Такога ўраджаю не меў тут ніводзін паасобны гаспадар. Спулдзельня мела тады 2 трактары, 2 абмалотачныя агрэгаты, камбайн, снапавязалкі, электрарухавік, бульбакапалку, электрадаілку, якая за раз даіла 9 штук кароў, а таксама грузавік «Люблін». Спулдзельцы завялі тады жывёлагадоўлю — мелі 100 кароў.

Машыны значна аблягчалі працу не толькі спулдзельцам, але і паасобным сялянам, якім спулдзельня пазычала свае машыны ў час вясенняй і асенняй воркі, у час пасеваў ці абмалотаў.

У спулдзельцаў, як убачылі аднавяскоўцы, было чаму павучыцца.

Сёння дарожкаўскія спулдзельцы гаспадараць на 290 гектарах сваіх і 40 га, якія ўзялі з ФРР.

У машынным парку зараз маюць не 2, а 7 трактараў, сеўнікаў, раскідвачы, апараты да ачышчання збожжа і г.д. Два механікі-спецыялісты на бягуча выконваюць неабходныя рамонты ўсіх сельскагаспадарчых машын.

Зараз спулдзельцы гадуюць 130 кароў, заводзяць у сябе чырвона-датскую расу. Ад каровы надойваюць 2400 літраў малака ў год. Варта аднак дадаць, што каб не спадала ўзімку малочнасць кароў, працаўнікі спулдзельні штогод падрыхтоўваюць увосень 650 тон кішонак.

Аднак найбольшы даход прыносіць спулдзельцам не гадоўля кароў, а брайлераў (гатунак курэй). У мінулым 1969 годзе прадалі яны іх на агульную вагу 174 тон мяса, а на штукі 125 тысяч. Гадоўля брайлераў высока аплачваецца. У 1969 годзе спулдзельцы пасеялі на 1 гектар 184 кг штучных угнаенняў НПК у чыстым складніку. Атрымалі высокія ўраджаі, а перш за ўсё аўса — 52 цэнтнеры з 1 га і 43 цэнтнеры пшаніцы з 1 га. Спулдзельня хоча дабіцца больш ураджаю чатырох асноўных збожжавых культур — па 30 цэнтнераў з 1 гектара.

Мінулы год закончыўся для дарожкаўскіх спулдзельцаў даходам у 950 тысяч злотых, што на адзін працадзень спулдзельца дае 83 злотых.

На кожную сям'ю выпала па 50 тысяч у гадавым падліку. Спулдзельцы прадалі дзяржаве ўсіх спажывецкіх прадуктаў на суму 3 млн 600 тыс. зл. Каб павысіць колькасць прадукцыі, будуюць тут зараз цялятнік і гаражы на мінеральныя ўгнаенні. Будуецца таксама адміністрацыйны будынак.

Спулдзельцы не жывуць з думкаю толькі аб сабе, як прыклад такога разумення — гэта арганізацыя (ужо 2 гады) дзяцінцаў на час пільных палявых работ. Такой формай апекі над вясковымі дзецьмі карыстаюцца ўсе.

Дзяцінец у Дарожках быў арганізаваны пры вясковай святліцы і налічваў найменш 20 дзяцей. Апрача гэтага, спулдзельня арганізуе дажынкі, святкаванні важнейшых дзяржаўных свят, экскурсіі па краіне і г.д.

У агульнаграмадскіх мерапрыемствах прымаюць удзел жыхары Дарожак і другіх навакольных вёсак.

На заканчэнне варта сказаць пра некаторых ахвярных працаўнікоў спулдзельні прадукцыйнай: старшыню Мікалая Трафімчука, які працуе ў спулдзельні ўжо 15 гадоў і быў узнагароджаны дзяржавай за заслугі, кіраўніка прадукцыі Мікалая Шпіцу, галоўнага бухгалтара Тацяну Шпіцу.

Тэк у некалькіх словах аб дарожкаўскіх спулдзельцах і іх дасягненнях.

Смела можна сказаць, што дарожкаўская спулдзельня надае тон жыццю цэлай вёскі і акругі.

Янка Цялушэцкі

БГКТ ХРОНІКА

■ Як выконваўся план працы ў красавіку і як ён будзе выконвацца ў маі — гэта было ў першым пункце пасяджэння прэзідыума гарадскога аддзела БГКТ у Беластоку, якое адбылося 23 красавіка. Прысутныя выказаліся таксама адносна публікацый «Нівы» праблематыка якой будзе ацэньвацца на чарговым пасяджэнні прэзідыума ГП.

Членамі прэзідыума аддзела быў падтрыманы зварот ГП да насельніцтва (ён быў надрукаваны ў «Ніве») адносна зборкі грошай на пабудову этнаграфічнага беларускага музея ў Белавежы. Іван Чыквін, Сцяпан Зенюк, Іван Стрышко і Зося Стаськевіч унеслі па 100 зл. на гэту патрэбную будову.

■ У 164 школах Беласточчыны навучаецца беларуская мова і літаратура. Да навучання яе патрэбны падручнікі, мастацкая літаратура, партрэты пісьменнікаў, візуальныя дапаможнікі і г.д. Ва ўсім гэтым адчуваецца вялікі недахоп. Вось таму прэзідыум ГП звярнуўся да Міністэрства асветы, каб направіць у Мінск дэлегацыю, якая там дагаварылася б адносна забеспячэння нашых школ гэтымі дапаможнікамі. Міністэрства прыхілілася да просьбы прэзідыума ГП і ў камандзіроўку ў Мінск кіруе свайго ўпаўнаважанага, якім з'яўляецца начальнік агульнаадукацыйнага школьніцтва і асветы для дарослых Беластоцкай школьнай акругі Вацлаў Філіпкоўскі і члена прэзідыума старшыню камісіі асветы ГП, дырэктара беларускага ліцэя ў Бельску Міколу Гайдука. Гэтая дэлегацыя выедзе ў Мінск у канцы мая. У сувязі з гэтай паездкай 28 красавіка ў памяшканні ГП БГКТ адбылася нарада. У ёй ўзялі ўдзел Вацлаў Філіпкоўскі, Мікола Гайдук, Стэфан Кэнска, Сцяпан Трахімюк, Сяргей Бароўскі, Васіль Сакоўскі, Вера Рышчук, Ольга Гарустовіч, Міхась Хмялеўскі, Янка Зенюк і Уладзімір Паўлоўскі. Удзельнікі нарады стварылі дзве рабочыя камісіі да пачатковага і сярэдняга школьніцтва, якія апрацуюць прапановы адносна ўсіх патрэб у навучанні беларускай мовы і літаратуры.

■ З нагоды 1 Мая гарадскі аддзел БГКТ у Беластоку арганізаваў вечарыну. Ігралі музыканты «Лявоніхі». Па некалькі песень выканалі Зося Стаськевіч і Янка Блізнюк. (мх)

Падзеі ◊ Здарэнні ◊ Факты ◊ Каментарыі ◊ Весткі

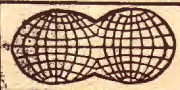 СВЕТ 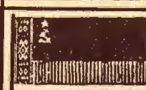 БССР ПОЛЬШЧА ВАЯВОДСТВА

ДАГАВОР СССР — ЧССР

Чэхаславакія нядаўна святкавала 25-годдзе вызвалення ад гітлераўскіх захопнікаў. У святкаваннях прыняла ўдзел і дэлегацыя Польшчы з Першым сакратаром ЦК ПАРП *Уладзіславам Гамулкам* і Старшынёй Савета Міністраў ПНР *Юзэфам Цыранкевічам*. Дэлегацыю Савецкага Саюза ўзначальвалі Генеральны сакратар ЦК КПСС *Леанід Брэжнеў* і Старшыня Савета Міністраў СССР *Аляксей Касыгін*.

У часе пабыўкі савецкай дэлегацыі ў Чэхаславакіі быў падпісаны новы дагавор аб дружбе, супрацоўніцтве і ўзаемнай дапамозе паміж Саюзам Савецкіх Сацыялістычных Рэспублік і Чэхаславацкай Сацыялістычнай Рэспублікай. З савецкага боку дагавор падпісалі Л. Брэжнеў і А. Касыгін, а з чэхаславацкага — Першы сакратар ЦК КПЧ Г. Гусак і Старшыня ўрада ЧССР Л. Штроўгал.

Новы дагавор, захоўваючы традыцыі савецка-чэхаславацкага саюзніцкага дагавору з 1943 года, адлюстроўвае ўзрошчы ўзровень адносін новага тыпу, што склаліся паміж сацыялістычнымі дзяржавамі.

ПАЛІТЫЧНЫ ДЫЯЛАГ

Напярэдадні Дня перамогі закончыў свой візіт у Францыі міністр замежных спраў Польшчы *Стэфан Ендрыхоўскі*.

Размовы, якія правёў у Францыі шэф польскай дыпламатыі, адзначаліся канкрэтнасцю, талковасцю і асноўнай збежнасцю поглядаў. Назіральнікі сцвярджаюць, што з нагоды пабыўкі міністра С. Ендрыхоўскага ў Францыі адбыліся ўрачыстасці, якія выходзяць за рамкі дыпламатычнага пратакола. Размовы, праведзеныя з французскімі палітыкамі, і іх вынікі сведчаць аб тым, што польска-французскія суадносіны былі добрымі не толькі ў мінулым, але што яны дасканалыя і зараз.

Ацэньваючы свой візіт, міністр Ендрыхоўскі сказаў, што быў ён вельмі ўданым і карысным. У час перагавораў абодва бакі мелі шмат збежных поглядаў. Колькасць спрэчных пунктаў, сказаў Ендрыхоўскі, у час гэтага візіту паменшылася. А міністр замежных спраў Францыі М. Шуман сказаў нават больш аптымістычна, што ў час візіту ў Польшчы спрэчных пунктаў не будзе зусім.

Польскі міністр быў прыняты таксама прэзідэнтам Ж. Пампіду і прэм'ерам Ш. Дэльмазам. Прэм'ер Ш. Дэльмаз і міністр М. Шуман наведаюць Польшчу.

ІНДАКІТАЙ

Калі здаем у друкарню гэты матэрыял, паступіла да нас вестка, што ў Камбоджы знаходзіцца 50 тысяч амерыканскіх салдат. Інтэрвенты забілі 4 тысячы людзей, загінула тут 56 амерыканскіх салдат.

У ЗША супраць амерыканскай агрэсіі бунтуецца студэнцкая моладзь. Чацвёра студэнтаў тут забіта, а многа паранена. (ак)

ПЕРШАМАЙ

У вельмі ўрачыстай абстаноўцы адбылося святкаванне Першамая на Беларусі. У сталічным Мінску адбылася вялікая дэманстрацыя працоўных. З прывітальнай прамовай выступіў першы сакратар ЦК Кампартыі Беларусі П. Машэраў. Ён м. ін. сказаў:

«Паспяхова выконваецца пяцігадовы план. У выніку самаадданай працы рабочага класа рэспублікі аб'ём прамысловай вытворчасці за мінулыя гады пяцігодкі ўзрос больш чым на шэсцьдзесят працэнтаў. Прадукцыйнасць працы павялічылася на дваццаць два працэнты. Амаль пяцьдзесят тысяч наватараў і перадавікоў вытворчасці ўжо выканалі асабістыя пяцігадовыя заданні.

Працаўнікі сельскай гаспадаркі актыўна разгортваюць веснавыя палявыя работы, імкнучыся ў завяршаючым годзе пяцігодкі памножыць дасягненні мінулага, самага ўраджайнага года ў гісторыі Беларусі».

БЕЛАРУСКАЙ ССР

Старшыня Савета Міністраў ССР Ц. Кісялёў уручыў дыпломы і медалі лаўрэатаў Дзяржаўных прэмій БССР за 1969 год дзеячам літаратуры і мастацтва рэспублікі.

Сярод лаўрэатаў народны паэт Беларусі П. Броўка, аўтар кніжак паэзіі «Заўсёды з Леніным» і «Між чырвоных рабін», В. Палтаран, аўтар зборнікаў нарысаў «Ключы ад Сезама» і «Дзвесіл», М. Савіцкі, аўтар карцін «Пакаранне смерцю», «Хлябы» і «Рабочыя», А. Багатыроў, аўтар кантаты «Беларускія песні».

Пры ўручэнні ўзнагарод прысутнічаў сакратар ЦК КП Беларусі Ф. Сурганаў.

ЗАПАВЕДНІК

У старажытным беларускім горадзе Полацку створаны гісторыка-археалагічны запаведнік. У яго ўключана тэрыторыя Верхняга і Ніжняга замкаў з валам Івана Грознага — абаронным збудаваннем часоў вайны Расіі і Лівоніяй у сярэдзіне XVI стагоддзя.

На тэрыторыі запаведніка забаронена будаўніцтва любых збудаванняў, за выключэннем рэстаўрацыі архітэктурных ансамбляў.

СЕМ ДЗЁН

На працягу сямі дзён знаходзілася ў Беларусі каля 200 актывістаў дзіцячых арганізацый Чэхаславацкай Сацыялістычнай Рэспублікі, якія прыбылі для азнаямлення з вопытам работы камсамольскіх і піянерскіх арганізацый. Юныя госці, разбіўшыся на шэсць груп, пабывалі ва ўсіх абласцях Беларусі.

«ЛУНА-ПАРК»

На два месяцы прыбыў у сталіцу Беларусі калектыў чэхаславацкіх атракцыёнаў «Луна-парк». Самае захапляючае відовішча — гэта аднаасцевая гонкі двух матацыклістаў унутры шара. Унікальны ў Еўропе цыркавы нумар выконваюць Здэнэк Румел і Здэнэк Хадзіма.

АКАДЭМІЧНЫ

Беларускі акадэмічны тэатр імя Янкі Купалы паказаў прэм'еру «Памяць сэрца» па п'есе А. Карнейчука. Беларускі пераклад зрабіў А. Макаёнак. Музыку да спектакля напісаў М. Качан. Рэжысёр Б. Луцэнка. (ся)

ДЗЕНЬ ПЕРАМОГІ

З нагоды 25-ай гадавіны перамогі над гітлераўскім фашызмам і павароту да Айчыны Заходніх і Паўночных зямель на Алімпійскім стадыёне ў Вроцлаве адбыўся вялікі мітынг польскай моладзі з удзелам звыш 50-ці тысяч дзяўчат і хлопцаў. У маніфестацыі прынялі ўдзел члены найвышэйшых партыйных і дзяржаўных улад з Уладзіславам Гамулкам, Юзэфам Цыранкевічам і Мар'янам Спыхальскім на чале. З прамоваю выступіў I сакратар ЦК партыі Уладзіслаў Гамулка. Прамоўца звярнуў увагу, што нягледзячы на тое, што мінула ўжо 25 гадоў ад разгрому гітлераўскай Германіі і заканчэння вайны, фармальна-праўнае завяршэнне гэтага факту не наступіла па сённяшні дзень. Трэба сумнявацца, ці наогул наступіць яно калі-небудзь у традыцыйна прынятай форме. Вінаватыя ў гэтым заходнія дзяржавы. Адсутнасць мірнага дагавору з Германіяй, адсутнасць перспектыў падпісання такога трактату ў будучыні, пабыўка армій антыгітлераўскай кааліцыі на тэрыторыі германскіх дзяржаў — усё гэта стварае пагрозу новай вайны.

У далейшай частцы свайго выступлення прамоўца прыпомніў рашаючую ролю, якую адыграў у барацьбе з фашызмам Савецкі Саюз і Савецкая Армія, а таксама размер страт, нанесеных Савецкаму народу. У вайне загінула каля 20 мільёнаў савецкіх грамадзян, у той час, калі ў Англіі страты вайны дасягнулі 388 тысяч людзей, а ў Злучаных Штатах 300 тысяч. Толькі ў баях за Берлін загінула больш савецкіх салдат, чымсьці амерыканскіх салдат на ўсіх франтах II сусветнай вайны.

Гаворачы аб выніках II сусветнай вайны, тав. Уладзіслаў Гамулка сцвердзіў, што найважнейшым вынікам II сусветнай вайны для нашай краіны было ўстанаўленне заходняй мяжы на Одры і Нысе Лужыцкай. Абазначае яно канчатковае ліквідаванне тысячагадовых уплываў германскага «націску на ўсход». Заходнегерманскія рэваншысты прабавалі перакрэсліць гэтыя вынікі і павярнуць кола гісторыі назад — прабавалі весці палітыку рэвізіі нашай заходняй мяжы і ліквідацыі Германскай Дэмакратычнай Рэспублікі. Рашучая і празорлівая палітыка сацыялістычных дзяржаў давяла да поўнага паражэння гэтага палітычнага курсу. У сувязі з гэтым сённяшні ўрад канцлера Брандта дакляруе, што хоча давясці да нармалізацыі адносін з сацыялістычнымі краінамі, што гатоў прызнаць рэчаіснасць і «да нікога не мае тэрытарыяльных прэтэнзій». Польшча згаджаецца на гэтую нармалізацыю, патрабуе аднак, каб дагавор з ФРГ не меў «часовага» характару, каб не адкладаў ён справы прызнання нашых заходніх межаў да часу мірнага дагавору з Германіяй і каб прызнанне гэтае было абавязваючае для ўсіх мірных пагадненняў у Еўропе. Датыхчасовы ход размоў паміж Польшчай і ФРГ не стварае падстаў да меркавання, што заходнегерманскі ўрад ужо цяпер захоча прызнаць нашае становішча. (п)

МІТЫНГ ДРУЖБЫ

У мінулую нядзелю на савецкім баку, у прыгранічнай мясцовасці Берастaвіца Гродзенскай вобласці адбыўся польска-савецкі мітынг дружбы, прысвечаны 25-ай гадавіне перамогі над гітлераўскай Германіяй.

Пасля традыцыйнага прывітання хлебам і соллю, адбылося прывітанне груп прадстаўнікоў Войска Польскага на чале з генералам дывізіі З. Гушчай і Савецкай Арміі на чале з генерал-лейтэнантам Н. В. Абашэнем.

На мітынгу выступілі I сакратар Абласнога камітэта КПБ ў Гродне І. Мікуловіч і I сакратар ВК ПАРП у Беластоку А. Лашэвіч. У сваіх выступленнях першыя сакратары падкрэслівалі гістарычнае значэнне перамогі над гітлераўскай Германіяй для ўстанаўлення дружбы і супрацоўніцтва паміж Польшчай і СССР, для далейшага лёсу іншых еўрапейскіх краін і агульнай міжнароднай сітуацыі на свеце.

На заканчэнне мітынгу прагучаў артылерыйскі салют, а затым адбылося ўрачыстае складанне вянкоў ля помніка партызанам і савецкім воінам.

Пасля мітынгу выступілі мастацкія калектывы — «Курпі зялёныя» і гродзенскі «Нёман».

У ВЯЛІКУЮ ГАДАВІНУ

У гонар 25-ай гадавіны перамогі над фашызмам па ўсёй Беласточчыне адбыліся шматлікія мітынгі, сустрэчы з ветэранамі вайны, прадстаўнікамі Войска Польскага. Жыхары гарадоў і вёсак складалі вянкі на магілах загінуўшых. Моладзь несла ганаровую варту ля ўсіх месц народнай памяці і ля магіл загінуўшых. Адбылося таксама ўрачыстае адкрыццё памятнай таблiцы на будынку ваяводскай міліцыі ў Беластоку. На ўрачыстасці адкрыцця камендант Ваяводскай міліцыі Б. Нарэнгоўскі сказаў: «Тут, на нашай беластоцкай зямлі загінула ў барацьбе за народную ўладу больш сямісот міліцыянераў, салдат СБ і армоўцаў. (...) Гераічныя абаронцы пастарункаў у Боцьках, Тыкаціне, Кольне, воіны, загінуўшыя ў баях у Чырвоным Бары, Чорнай Всі, Цеханоўцу і Карыціне! Запэўніваем вас, што мы працягваем справу, якую пачалі вы».

На цэнтральных урачыстасцях, прысвечаных Дню перамогі, у Вроцлаве ўдзельнічала 250-асабовая група моладзі з Беласточчыны.

ДЗЕНЬ БУДАЎНІКОЎ

Урачыста адзначылі свой дзень беластоцкія будаўнікі і рабочыя прамысловасці будаўнічых матэрыялаў. Сваё свята яны адзначалі ва ўзвышаным настроі — іх дзень супаў з 25-ай гадавінай перамогі над фашызмам. Гэтую гадавіну сёлета яны адзначылі павелічэннем прадукцыйнасці, шматлікімі новымі аб'ектамі і выкананнем сваіх абавязацельстваў. Урачыстая акадэмія адбылася ў Гуце шкла, якую нядаўна пабудавалі беластоцкія будаўнікі. На гэтай урачыстасці прысутнічалі I сакратар ВК ПАРП А. Лашэвіч, віцэ-міністр будаўніцтва і прамысловасці будаўнічых матэрыялаў Р. Герлахоўскі, намеснік старшыні Прэзідыума ВРН Е. Зентара і іншыя госці. (яч)

Niedziela, 17 maja

8.05 Program dnia. 8.10 TV Kurs Rolniczy: „Zasady BHP w ochronie roślin". 8.45 „Przypominamy, radzimy". 9.00 Dla młodych widzów: 1. „Klub Pancernych", 2. „Rozśpiewany pałac" — międzynarodowy cykl Interwizji — program TV Radzieckiej. 10.30 „W obiektywie" — notatnik film. z krajów socjalistycznych. 11.00 „Karykatury Karola Baranieckiego". 11.45 Dziennik. 12.00 „Przemiany". 12.30 „Wiosna i poezja". 13.00 „Wszystko dla najlepszego" — teleturniej. 13.30 Spotkanie z Rosyjskim Muzeum (Leningrad). 14.00 Dla dzieci: J. Wilkowski — „Dzieci babci Aurelii" („Dzięcielinek i Świerzopski") 14.45 „Piórkiem i węglem". 15.15 XXIII Wyścig Pokoju. Sprawozdanie z zakończenia V etapu na trasie Hradec Kralove — Wrocław. 16.10 „Śląski barok" („Muzyka i architektura"). 16.50 „Pociągiem przez świat" — film. 17.15 PKF. 17.30 Teatr TV: R. Liskowacki — „Tylko 68 dni". 18.40 „10 + 4" — filmowy program rozrywk. czechosł. 19.20 Dobranoc. 19.30 Dziennik. 20.05 „Testament Agi" — film fab. węg. 21.30 Magazyn Sportowy i Kronika Wyścigu Pokoju.

Poniedziałek, 18 maja

13.55 i 22.55 Politechnika TV. Kurs przygotowawczy. Fizyka. 14.55 Przerwa. 15.10 Program dnia. 15.15 XXIII Wyścig Pokoju. Sprawozdanie z trasy dookoła Warszawy (112 km). W przerwie I ok. 16.20 Dziennik. W przerwie II ok. 17.00 „Zabytki Hiszpanii" — film dok. hiszp. 18.35 „Eureka". 19.20 Dobranoc. 19.30 Dziennik. 20.05 Teatr TV: Ugo Betti — „Trąd w Pałacu Sprawiedliwości". 21.55 „18 maja na Monte Cassino" — film dok. pol. 22.15 Dziennik. 22.30 Kronika Wyścigu Pokoju.

Wtorek, 19 maja

9.25 „Music-hall" — film fab. ang. 10.55 Dla szkół: (kl. V—VI) Język polski — „O miejsce wśród ludzi" (Poszanowanie własności społecznej). 11.25 Dla szkół: (kl. IV) „Z biegiem Odry". 11.45 Przerwa. 12.00 „Wybieramy zawód". 12.20 Przerwa. 12.45 i 13.55 Przysposobienie Rolnicze: „Mieszanki przemysłowe w żywieniu zwierząt". 13.15 Przerwa. 14.25 i 22.45 Politechnika TV I roku. Matematyka. 15.30 Przerwa. 16.30 Program dnia. 16.35 Dziennik. 16.50 XXIII Wyścig Pokoju. Sprawozdanie z zakończenia VIII etapu na trasie Wrocław — Bydgoszcz (103 km). 17.40 Telewizyjny Ekran Młodych. 19.20 Dobranoc. 19.30 Dziennik. 20.05 Kino Interesujących Filmów: „Music-hall" — film fab. ang. 21.35 „Profile kultury". 22.05 Dziennik. 22.20 Kronika Wyścigu Pokoju.

Środa, 20 maja

9.10 „Geminus" — film wł. (II). 9.55 Dla szkół: (kl. VII) Historia — „Warszawska Cytadela". 10.25 Przerwa. 10.55 Dla szkół: (kl. VII) Chemia — „Ważny kwas". 11.25 Przerwa. 14.25 i 23.15 Politechnika TV. Kurs przygotowawczy. Matematyka. 15.30 Przerwa. 16.10 Program dnia. 16.15 Dziennik. 16.30 XXIII Wyścig Pokoju. Sprawozdanie z zakończenia IX etapu na trasie Bydgoszcz — Poznań (137 km). 17.30 Dla dzieci: „Znasz już te wiersze". 18.05 TV Kurier Warszawski. 18.20 „Lodówkowe dylematy". 18.50 „Sylwetki X Muzy" — Wiesław Michnikowski. 19.20 Dobranoc. 19.30 Dziennik. 20.05 „Geminus" — film wł. (II). 20.45 „Światowid". 21.15 PKF. 21.25 Studio Współczesne: A. Arbuzow — „Mój biedny Marik". 22.35 Dziennik. 22.50 Kronika Wyścigu Pokoju.

Czwartek, 21 maja

8.15 Matematyka w szkole: „Wprowadzenie w rachunek prawdopodobieństwa w ujęciu szkolnym" cz. I. 8.45 Przerwa. 9.55 Dla szkół: (kl. VIII) — Historia — „W walce z kolonializmem". 10.25 Przerwa. 10.55 Dla szkół: (kl. VI) Historia — „Reforma Kołłątaja". 11.25 Przerwa. 11.55 Dla szkół: (kl. VII—VIII) Język polski — „Film". 12.25 Przerwa. 14.25 Politechnika TV I roku. Fizyka. 15.30 Przerwa. 16.35 Program dnia. 16.40 Dziennik. 16.50 Dla młodych widzów: „Ekran z bratkiem". 17.55 TV Kurier Lubelski. 18.10 „Perspektywy techniki". 18.40 „Przegląd muzyczny". 19.20 Dobranoc. 19.30 Dziennik. 20.05 Teatr Sensacji: J. Janicki — „Umarłem aby żyć". 21.05 „Rozmowy o książkach". 21.30 Program filmowy. 21.50 Dziennik. 22.05 Kronika Wyścigu Pokoju.

Piątek, 22 maja

10.00 „Siedmiu starszych panów i dziewczyna" — film fab. radz. 11.20 Przerwa. 11.55 Dla szkół: (kl. VII) Wychowanie plastyczne — „Budowle zabytkowe". 12.25 Przerwa. 12.45 Dla szkół: (kl. VIII) Zajęcia techniczne — „W Instytucie naukowo-badawczym". 13.15 Przerwa. 14.25 i 22.40 Politechnika TV I roku. Rysunek techniczny. 15.30 Przerwa. 15.55 Program dnia. 16.00 Dziennik. 16.15 XXIII Wyścig Pokoju. Sprawozdanie z zakończenia X etapu na trasie Poznań — Frankfurt (182 km). 17.00 Dla młodych widzów: „Aula". 17.30 TV Kurier Mazowiecki. 17.45 „Nie tylko dla pań". 18.10 „Dialogi historyczne". 18.40 „Gramy o telewizor" — teleturniej. 19.20 Dobranoc. 19.30 Dziennik. 20.00 „Poste Restante" — film TVP („Podziemny front"). 20.30 „Kraj". 21.10 Teatr TV: J. Wasylkowski — „Upalny dzień". 22.00 Dziennik. 22.15 Kronika Wyścigu Pokoju.

Sobota, 23 maja

9.55 Dla szkół: (kl. VII) Geografia — „Indie". 10.25 „Noc w operze" — film fab. USA. 11.55 Przerwa. 14.25 TV Kurs Rolniczy: „Mechanizacja zbioru siana". 15.00 Program tygodnia. 15.20 Przerwa. 15.55 Program dnia. 16.00 „Oferty". 16.15 XXIII Wyścig Pokoju. Sprawozdanie z zakończenia XI etapu na trasie Frankfurt — Poczdam (137 km). 17.00 Dziennik. 17.10 Dla młodych widzów: Reportaż z Pałacu Młodzieży w Warszawie. 18.15 „Pegaz". 19.20 Dobranoc. 19.30 Monitor. 20.15 „Noc w operze" — film fab. USA. 21.55 Dziennik. 22.15 Kronika Wyścigu Pokoju. 22.25 Teatr Rozrywki: W. Gliński — „Baśka". 23.25 „Aforyzmy, fantazja" — program muzyczno-baletowy (Bukareszt).

Piątek, 15 maja

15.15 „Na wiejskiej scenie". 16.05 „Panorama". 17.00 Otwarcie Dni Kultury Czechosłowacji w ZSRR. Transmisja z Kremlowskiego Pałacu Zjazdów. 20.00 Spektakl TV. 21.15 Kronika Wyścigu Pokoju.

Sobota, 16 maja

8.15 Koncert. 8.45 „Maryjski kraj". 10.00 Klub Filmowy. 10.45 W eterze „Młodość". 11.30 Film fab. 12.30 TV Uniwersytet Ludowy. 14.00 W eterze „Młodość". 15.00 W. Ardamacki. „Ja 11—17". Spektakl TV. 3 seria. 16.05 „Kronika półwiecza. Rok 1935". 17.00 TV film fab. 18.15 „Świat socjalizmu". 18.45 „Klub wesołych". 20.45 Mistrzostwa świata w koszykówce (z Jugosławii).

Niedziela, 17 maja

8.00 „Kiosk muzyczny". 8.30 Olimpiada chemiczna. 9.30 Przegląd TV. 10.00 „Chwała ludziom pracy". 11.00 „Nauka Gruzji". 11.30 Spektakl TV. 13.00 Dla żołnierzy. 13.30 „Spotkania z Muzeum Rosyjskim". 14.00 „Godzina wiejska". 15.00 W eterze „Młodość". 16.05 Klub Filmowy. 17.00 Spektakl teatralny. 19.30 „Siedem dni". 20.10 Koncert. 20.30 Mistrzostwa świata w koszykówce. W przerwie kronika Wyścigu Pokoju.

«ІДУ» І «СВЯТАЯ СТУДНЯ» ЧЫКВІНА

Першы зборнік пачынаецца цыклам вершаў «А дом наш недзе...» Матыў страчанага дзяцінства, паглыблены сумам па знаёмых мясцінах і чэрствым жыцці.

А дом, наш, як далёкія ўспаміны...
Без дзвярэй, без тынку і без вокан.
(А дом наш недзе)

Паэт прыкмячае непазбежнасць росту і старэння:

Выйсці з кругу спадніцы (...)
ў гістарычнае кола.
(О, як дрэнна спазніцца!)

Аднак, нягледзячы на гэта, бунтуецца, спрабуючы прынамсі такім чынам ратаваць мінулае, якога ўжо няма:

Мы паслі ноч (...)
і падалі,
бы скваркі,
зоры ў атмасферу (...)
і песня наша дзяўбла
начныя оцены звонка (...)
На выган дзень упаў і рос...
і ў чужым — зайржаўленыя коні.
(На папасе)

Часткова ўцёк аўтар, пераходзячы ў паласу, якую назваў «магнітным полем паэзіі» і мо таму прапануе:

Выйду я на вуліцу і пакіну сад
На ціхае квітненне на ўсё лета —
Хай думаюць, што я ў сне забыўся.
(Пакіну на квітненне)

Другі цыкл «Вобраз твой нясу» прысвечаны каханню. А там, дзе каханне, павінна быць месца і на трывогу. Зрэшты каханне ажыццёўленае крыжуецца ў Чыквіна з каханнем не споўненым:

каханне наша каханне
жыцця хвіліна жабрача (...)
значыць жылі мы няўмела —
чым жа далей будзем шастаць?
(Не прыйшоў)

Чыквін абдорвае каханнем адначасова і беларускую дзяўчыну і ўласнае... дзяцінства, параўнанае з ветрам, і царкву з захрыплым звонам, і плот п'яны з дзіркай у баку.

«Святую студню» аўтар адкрывае цыклам вершаў «Паверыўшы ў паэзіі крыло». Вершы гэтыя ўзніклі на глебе разважанняў над сэнсам творчасці, асабліва паэзіі. Тэма давяла да скрытага песімізму:

Ніхто
На свеце ўжо
Не слухае паэтаў,
І пэўна Ромул
Непатрэбна ссаў
Ваўчыцу.
(На ўсе лады...)

У вершы «Майстэрня паэта» Чыквін прадстаўляе месца, дзе родзіцца сучасная лірыка:

Няма ні славы, ні багацця —
адно скрыпучае пяро
тырчыць з чарніліцы рабром (...)
Змяркалася. Рука ляжала,
згорбіўшыся па-старэчы.

У іншым тэксце («Світанне») працягвае папярэднія разважанні:

Чытаюць вершы паэты
сваім засмучаным марам.

У такім становішчы аўтар «спіць, як заяц, на мяжы сну і явы» і часткова адчувае сябе непатрэбным:

Годы пройдуць, але астанецца горыч
Пры ўспаміне жывой маладосці...
Куды мне ісці — дадому ці ўгору?
А куды ідуць бяздомныя госці?

У другім цыкле («Святая студня») Чыквін змясціў санеты, цесна звязаныя паміж сабою зместам і формай. Калі скажу, што ўзніклі яны як адгалосак пабыўкі аўтара на Крыме, дык ясным стане, што з'яўляюцца яны спробай падвядзення вычарпанай тэмы. Гэта зусім не абазначае, што аўтар апынуўся на страчаным становішчы. Яго поспех заключаецца ў ўмелым спалучэнні сучаснасці з гісторыяй, у тым, што паэт бачыць прыгожыя краявіды і забывае аб іх існаванні ў сітуацыях, калі да голасу даходзіць сум па радзіме і... ўласным дзяцінстве:

Дзе Рым, дзе Крым, дзе мая айчына!
Дзяцінства босае, замурзанае лета,
Святая студня з жураўлём успамінаў,
Сезам, дзе ўсё маё ляжыць ў фрагментах.

Абагульняючы, трэба звярнуць увагу на некаторую непаслядоўнасць у форме — брак інтэрпункцыйнага адзінства ў трох першых цыклах. Чыквіну, на жаль, не ўдалося таксама пазбегнуць некаторых тэматычных плыцізнаў (на шчасце, іх мала).

Пазбяганне празаізмаў і таннай «агіткі» накшталт —

Нам трэба слоў,
Якія на ўвесь свет,
Уздоўж і ўшыр,
Прагучаць:
Мір!

— дазволіць паэту ў яго далейшых паэтычных пошуках ісці ўверх па бездарожжы «магнітнага поля паэзіі».

Аляксей Казберук

ЯК ЭЛІЗА АЖЭШКА АДМЯНІЛА ПАНШЧЫНУ ДЛЯ БЕЛАРУСКІХ СЯЛЯН У ПОЛЬСКАЙ ЛІТАРАТУРЫ

Эліза Ажэшка нарадзілася ў бацькоўскім маёнтку Мілкоўшчына пад Гроднам 6 чэрвеня 1841 года, а памерла ў Гродне 18 мая 1910 года. З нагоды 60-ай гадавіны з дня смерці варта прыпомніць заслугі гэтай выдатнай польскай пісьменніцы для беларускага люду.

Нездарма даследчык літаратуры, беларус, жыхар Гродна, С. Кліманскі заяўляе:

«...Можна з упэўненасцю сцвердзіць і тое, што ніводзін пісьменнік іншай літаратуры не прысвяціў столькі твораў жыццю беларускага народа, як Эліза Ажэшка...»

Так ён піша ў кніжцы «Наднёманскія былі» (Стар. 166) і піша праўду. На сведкаў гэтай праўды можам паклікаць амаль усе творы вельмі працавітай пісьменніцы, асабліва аднак трэба звярнуць увагу на апавяданні, навелы і раманы, якіх літаратуразнаўцы называюць людовымі, або народнымі. Гэта перш за ўсё творы: «Абразок з галодных гадоў» (1866), «Нізіны» (1883), «Рэха» (1884), «Тадэуш» (1884), «Дзюрдзі» (1887) і «Хам» (1888).

Першы з гэтых твораў — кароткая літаратурная замалёўка, проста «абразок з галодных гадоў» — быў для Элізы Ажэшка білетам, адкрываючым

Эліза Ажэшка ў 1905 годзе і яе аўтограф.

Дык прыглядалася гэтаму свету і вывучала яго душу, а пасля ў 1888 годзе на старонках часопіса «Вісла» так расказвала пра «людзей і кветкі над Нёманам»:

«Да нашых меркаванняў аб дурноце мужыка, абаснаваных на павярхоўных назіраннях, мы павінны адносіцца з недаверам... Хопіць гэтага мужыка або вясковую бабу нечым узрушыць, каб пераканацца, што іх нутро, якое мы лічылі пустым, напоўнена пачуццямі, імкненнямі, самароднымі думкамі — адным словам, там цэлая чалавечая душа... Развіста адкрыты рот, тупы твар, нязграбныя рухі рук і ног, сарамлівае расчэсванне валасоў пальцамі і г.д. — зусім не доказ, што гэтай душы там няма... *А дадаць тут мушу, што ўсё гэтае гавару я пра беларускі люд, які ж жыве на берагах Нёмана...»*

З гэтага люду выйшлі яе лепшыя героі: Пятруся і яе маці Аксеня з «Дзюрдзяў», Павел Кабецкі з «Хама» і іншыя.

Выдатны знаўца польскай літаратуры, праф. Станіслаў Пігонь так вось ацаніў раман «Хам»: «...Як твор літаратурнага мастацтва, як адлюстраванне

Анна Іванаўна Бандарчук — кухарка Элізы Ажэшка да 1907 г. А. І. Бандарчук зараз 87 гадоў, жыве яна ў Гродне па вул. Першамайскай 16 «б», кв. 8. Яна яшчэ сябе добра адчувае і ўсё памятае. фота Г. М. Юрэвіча.

шлях у гісторыю літаратуры. 25-гадовая правінцыяналка ўжо тады даказала, што «...пісьменнік павінен з бліскучых вышынь сысці ўніз, у глыбіню тых грамадскіх слаёў, якія цёмныя, бедныя, абдзертыя з усялякага хараства, цяжка працуюць...»

У першым сваім літаратурным творы Эліза Ажэшка супрацьпаставіла сялянскую вёску і памешчыцкі двор. Аднак усе дадатнія якасці сканцэнтравала яна на сялянскім баку.

«Гарбары жывуць у хатцы чыстай і мілай, хаця нізенькай і шэрай, яны сумленныя і працавітыя, стойкія ў каханні і пакуце, і надта яшчэ яны заўсёды чуллівыя і паэтычныя».

Так характарызуе пісьменніца сваіх першых сялянскіх герояў, а звяртаючыся да прадстаўнікоў дваранства, яна не пабаялася кінуць ім у вочы голую праўду:

«Вы, прыгажуны і прыгажуні, вы заўсёды думалі, што сярод гэтага грубага і шорсткага грамадскага слою адзін толькі кал і дурнота, дык навошта туды заглядаць!»

Яна сама заглянула і знайшла там свет шматбаковы, напоўнены паэзіяй, свет гора і вяселля, свет, як сама піша, дзе *«...сэрцы знаходзяць жывую драму і мэту свайго кахання, а розум — навуку і падтрымку ў імкненні да праграсу...»*

канфлікту характараў, як адкрыццё глыбіні душэўнага жыцця звычайнага чалавека, як грамадская замалёўка, повесць «Хам» безумоўна з'яўляецца адным з вышэйшых мастацкіх дасягненняў нашай белетрыстычнай літаратуры...»

А параўноўваючы сялянскія тыпы Элізы Ажэшка з героямі іншых аўтараў, у прыватнасці, з героямі Крашэўскага, Сянкевіча і Пруса, прафесар Пігонь перавагу дае наднёманскай пісьменніцы.

«Яна вынесла наверх, — піша, — унутраныя вартасці селяніна, даказала, што над селянінам менш літавацца, а хутчэй ім захапляцца трэба, што селянін можа быць магутнай маральнай вартасцю, што ён душэўна свабодны і душэўна вялікі чалавек. І гэта менавіта не што іншае, як адмена паншчыны для селяніна ў літаратуры, а асноўная ў тым заслуга прыпадае Элізе Ажэшка».

Трэба толькі яшчэ звярнуць увагу, што ўсё гэта адбывалася ў той час, калі так званыя «вышэйшыя класы» цанілі мужыкоў нямнога вышэй ад быдла.

Віктар Рудчык

Пазнай сваю ваколіцу

ПАШЫРЭННЕ „G“

Мяккія сярэднеязычныя «ць» і «дзь» узніклі толькі ў беларускім і ў польскім вымаўленні і лічацца вельмі тыповымі для гэтых моў. Іншым славянскім мовам яны невядомы. Адчуваюцца яны ў такіх словах, як: узя**ць**, **ц**япер, **дз**ень, буд**зь** і т.п. Паходжанне «ць» і «дзь» мовазнаўцы выводзяць ад мяккіх «ть» і «дь» (напрыклад: день, теперь). З'ява гэта названа а с і б і л я ц ы я й, г.зн., узнікненнем працяглай шчыліны ў канчатковай фазе артыкуляцыі «ть», «дь», што і дало «ць», «дзь». Пачаткі асібіляцыі наглядаюцца ў ленінградскім вымаўленні, тэрытарыяльна пашыраным у напрамку паўночных і ўсходніх рубяжоў Беларусі.

Няма дастатковых падстаў, каб фармуляваць прычыны асібіляцыі. Трэба аднак заўважыць, што адбылася яна ў XII і XIII стагоддзях, яшчэ ў той гістарычны час, калі цяжка гаварыць аб істотных у з а е м н ы х уплывах грамадскіх і культурных.

Заднеязычная цвёрдая зычная «g», якая ў беларускім вымаўленні з'яўляецца толькі ў артыкуляцыі ўсяго некалькіх слоў (напр. ганак), больш пашыраная ў беларускай стыхіі на Беласточчыне. Працэс пашырэння «g» у беларусчыне адбываецца **толькі ў нас**, і выкліканы ён узмацненнем уплываў з боку польскай мовы. Гук «g» у даным слове, ужываным нашымі людзьмі, указвае або на польскае яго паходжанне, або на запазычанасць яго ад польскай мовы. Прыклады: gagatak, argumanty, gadania (siakoje-takoje), gapa, guma, gwoździ, gabardyna, gaci, gaspoda, guzik. grzeczny. Характэрна тое, што гук «g» найбольш трывалы ў пачатку запазычаных слоў. Гэтыя ж словы, якімі здобяцца нашы людзі, значна хутчэй беларусчацца ў выпадку, калі гук «g» у іх знаходзіцца ў далейшых складах або ў апошнім. (Gong:gonh(ch), zgaga:zgaha, furgonetka:furhanetka). Прытым гук «g» надта жывучы ў артыкуляцыі моладзі — яна ў пастаянным кантакце з агульнадзяржаўнай стандартнай культурай, рэалізаванай пры пасрэдніцтве асветнай сістэмы, друку, радыёвяшчання, тэлебачання. Гэта істотным чынам тамуе працэс асіміляцыі запазычанняў, **пазбаўлення іх чужамоўнай афарбоўкі.**

«G» з'яўляецца тым ярлыком, якім пазначаны ўсе словы не беларускія або не засвоеныя беларусчынай, не страўленыя ёю.

Шмат слоў, якія выдаюцца зусім беларускімі, а яны ўсяго толькі прысвоеныя нашай мовай. Такімі словамі з розных моў з'яўляюцца, напрыклад: боты (з італьян.), шэраг (з венгер.), клей, нават (з ням.), пан, жупан, кізя (з турэцк.), вітаць (з лац.), Жоржык (з француз.), стараста (з чэшск.), горад, плошча (з руск.), кумпяк, кіндзюк (з літоў.), карабель (з араб.). Вельмі цяжка адрозніць даўнія ўплывы польскай мовы з увагі на вялікае падабенства паміж імі ў іх вымаўленні, а перад усім — у словаўтварэнні (хаця б тыя, тыповыя толькі гэтым мовам, «ць» і «дзь»). Таму, відаць, і польская мова запазычыла ў беларусчыны шмат чаго: многія польскія словы, у якіх знак «h» (гуку няма) — гэта пазыкі з моў беларускай або украінскай (hańba, harbuz, harować, puhacz — od 1936 r. puchacz — hołota, hej, hurkot, hulanka).

На заканчэнне варта зазначыць, што панацце культуры мовы, яе чысціні, заўсёды вынікае са зразумення істоты ўплываў паміж паасобнымі мовамі ў выніку гістарычнай ролі народаў, ігры.

Сакрат Яновіч

• ПРАГРАМА •

СВЯТКАВАННЯ 15-ГОДДЗЯ БГКТ І «НІВЫ»

У наступным годзе мінае 15 год ад заснавання Беларускага грамадска-культурнага таварыства і нашай рэдакцыі.

Як мы ўжо паведамлялі, апошні пленум ГП БГКТ прыняў праграму святкавання гэтага юбілею. У ёй прадбачваюцца наступныя мерапрыемствы:

1. Выдаць кніжку «Беларускае грамадска-культурнае таварыства ў Польскай Народнай Рэспубліцы».
2. 26 лютага (дзень заснавання БГКТ) 1971 года правесці ўрачыстае пленарнае пасяджэнне ГП БГКТ з удзелам актыву.
3. Падрыхтаваць навуковую сесію на тэму «15 гадоў дзейнасці БГКТ».
4. Дасягненні Таварыства шырока папулярызаваць у «Беларускім календары» на 1971 год, на старонках «Нівы» і ў радыёперадачах.
5. Правесці ўрачыстыя сходы ў аддзелах і гуртках БГКТ.
6. Пад лозунгам «15 гадоў БГКТ і «Нівы» правесці агляд калектываў аматарскага руху, аб'явіць конкурс на беларускую песню і арганізаваць фестыны.
7. Наладзіць школьны конкурс пад загалоўкам «Што ведаеш аб БГКТ і «Ніве»?»
8. Выдаць насценную газету, прысвечаную 15-ай гадавіне БГКТ і «Нівы».
9. Кожны аддзел ўрачыста адзначыць 15-ю гадавіну сваёй дзейнасці.
10. Аб'явіць конкурс для членаў літаратурнага аб'яднання аб 15-годдзі БГКТ.

У БІБЛІЯТЭЦЫ БЕЛЬСКАГА ЛІЦЭЯ

Мгр П. Анапюк кантралюе працу актывісткі, якая пазычае кніжкі.

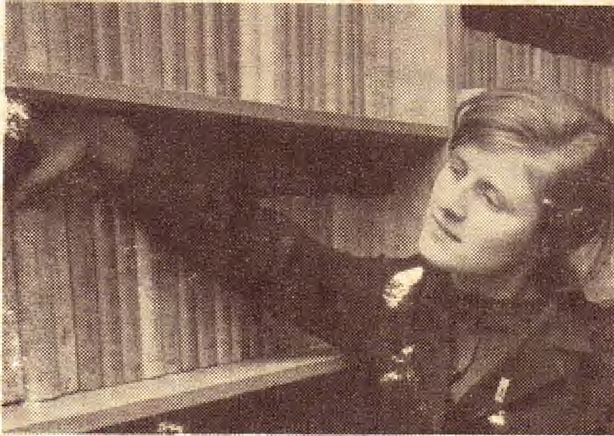

Дануся Хмур ссм на сам з кніжкамі — клас III а.

Бібліятэка беларускага ліцэя ў Бельску — гэта адна з найбольшых крыніц беларускай літаратуры ў Польшчы, зразумела, дапасаванай да патрэб школы. Уважнаму чытачу прыводзім лікі: на агульную колькасць 12055 кніжак у бібліятэцы — 5365 гэта кніжкі на беларускай мове.

Кіраўнік бібліятэкі *мгр Пятро Анапюк* інфармуе, што бібліятэка праводзіць шматлікія мерапрыемствы з сваімі чытачамі. Чытачоў налічваецца тут каля 750. У гэтым годзе адбываецца тут чытальніцкі конкурс. «Чытаем грамадска-палітычную літаратуру». Конкурс закончыцца ў месяцы маі ў дні асветы, кніжкі і прэсы. Бібліятэка арганізуе таксама літаратурныя вечары, прысвечаныя паасобным стваральнікам літаратуры.

Да бібліятэчнага памяшкання належыць таксама чытальня - святліца. Тут вучні карыстаюцца часопісамі, якія выпісвае бібліятэка. Часопісы з мінулых год — пераплеценыя. Трэба сказаць, што бібліятэка ліцэя выпісвае ўсе часопісы, патрэбныя настаўнікам, а таксама моладзі. Апрача таго, бібліятэка мае ў чытальні — святліцы свой тэлевізар і магнетафон.

У працы бібліятэкі вельмі актыўна ўдзельнічае сама моладзь. Мгр П. Анапюк згуртаваў бібліятэчны актыў. Найбольш актыўнымі з'яўляюцца *Данута Хмур* з III «а»,*Зося Руткоўская* з II «ц» і *Марыся Галёнка* з I «а». Вучні — актывісты маюць свабодны доступ да палэк з кніжкамі, прымаюць і выдаюць сваім сябрам кніжкі, дапамагаюць арганізаваць вечарыны і іншыя мерапрыемствы, арганізаваныя бібліятэкай.

Нельга закончыць інфармацыі аб працы бібліятэкі беларускага ліцэя ў Бельску, не сказаўшы, што дасягненні ў многім залежаць тут ад уласцівага супрацоўніцтва кіраўніцтва і актыву бібліятэкі з педагагічнымі радамі абедзвюх школ. Абедзвюх, бо бібліятэка абслугоўвае не толькі ліцэй, але і пачатковую школу № 3, якая знаходзіцца тут жа.

А. К.

фота Цаф — Сянько

«Гэта вельмі цікава».. Зося Руткоўская, выдатніца II «ц» класа.

Пачатак на стар. 1

У ЧЫМ БЯДА?

час 3 асобы. Параўнайце цяпер падобныя лікі за 1968—70 гады. На 18 бібліятэк і 10 бібліятэчных філіялаў працу змяніла ўсяго 4 асобы. У 34 клубах змянілася 10 асоб, у 5 святліцах — 2 асобы. Самі бачыце, вялікае паляпшэнне сітуацыі.

— А як зараз выглядае падрыхтоўка да культурна-асветнай працы працаўнікоў клубаў і бібліятэк Бельскага павета?

— Усё яшчэ не найлепш. Магу падаць дакладныя лікі. У павеце працуе 31 бібліятэкар. Сярод іх 14 асоб мае поўную сярэднюю адукацыю, 6 — няпоўную сярэднюю і 11 — толькі пачатковую. У святліцах 2 асобы маюць поўную сярэднюю адукацыю, 1 — няпоўную і 2 асобы — пачатковую. Найгорш з адпаведнай падрыхтоўкай людзей у нашых клубах. Усе кіраўнікі клубаў маюць толькі пачатковую адукацыю.

— А ад чаго, па-вашаму, у асноўным залежыць якасць культурна-асветных кадраў і што неабходна зрабіць, каб яна палепшылася?

— Тое, ці будзем мець добрых людзей у нашых бібліятэках, клубах і святліцах, ці не, залежыць перш за ўсё ад зацікаўлення справамі культуры і справамі людзей, якія ў ёй працуюць, з боку грамадскіх радаў нарадовых. Зацікаўленне такое стварае перад усім адпаведную атмасферу, адпаведны настрой вакол працы бібліятэкара ці светліцовага, настрой, які дапамагае яму ў працы і заахвочвае да прымання розных неабходных у культурна-асветнай дзейнасці ініцыятыў. Без такога зацікаўлення з боку ўлад прыгожую і карысную працу ў галіне культуры лічаць працай горшага гатунку, не прыдаецца ёй належнай годнасці і пашаны. Важна таксама, каб культурна-асветныя дзеячы мелі магчымасць павышаць свой інтэлектуальны і культурны ўзровень. Маючы гэта на ўвазе, аддзел культуры і асветы супольна з Павятовым домам культуры праводзіць з дзеячамі культуры ў павеце адпаведныя семінары і дапамагае ім паглыбляць сваю адукацыю завочным метадам. У імкненні да стабілізацыі нашых кадраў будзем старацца — дзе гэта будзе магчыма і патрэбна — павысіць працаўнікам культуры заработкі.

— З усяго сказанага вынікае, што ў найслабейшым пункце культурнай дзейнасці — у кадравым яе забеспячэнні — сітуацыя з году ў год паляпшаецца.

— Паляпшаецца, і думаем, што будзе паляпшацца. Маем надзею, што ўдасца нам супольнымі намаганнямі даць культурна-асветнай працы на вёсцы адпаведны ранг, значэнне і пашану, а гэтым самым звязаць з гэтай дзейнасцю людзей ахвярных, ахвотных да работы і адпаведна да яе падрыхтаваных.

Размаўляў
У. Паўлючук

СПРАВЫ НАЙБОЛЬШ ІСТОТНЫЯ

У красавіку адбылася сустрэча сакратара Ваяводскага камітэта партыі тав. Станіслава Кудлы з журналістамі беластоцкіх газет і радыё, якія ў сваёй публіцыстычнай дзейнасці займаюцца сельскагаспадарчымі пытаннямі. Гэта не першая прэс-канферэнцыя сакратара, адказнага за сельскагаспадарчыя справы ў нашым ваяводстве. Як заўсёды, гаварыў ён пра найбольш цяпер істотныя справы.

Якія гэта справы?

1970 год — гэта канец папярэдняй і пачатак новай пяцігодкі. Значыць, яго вынікі будуць фундаментам, на якім мы маем намер і абавязак будаваць сваю будучыню. Гаспадары паасобных паветаў у асноўным закончылі ўжо апрацоўку планаў наступнай пяцігодкі ў галіне сельскай гаспадаркі.

Што ў гэтых планах характэрнага? Наступная пяцігодка дае першынство жывёлагадоўлі. Будзе гэта, безумоўна, жывёлагадоўчая пяцігодка.

Вядома аднак, што гадаваць жывёлу немагчыма на пустыні. Дык абавязкова будзем шмат увагі прыдаваць агульным сельскагаспадарчым праблемам. Нельга нам забыць пра меліярацыю, камасацыю, вапнаванне і штучнае ўгнаенне палёў.

Асабліва штучнае ўгнаенне.

Сяляне Беластоцкага ваяводства дабіліся ў гэтай галіне значных поспехаў. Ад больш-менш 30 кг чыстага рэчыва на 1 га дайшлі мы зараз да звыш 90 кг. Значыць, у 3 разы больш. Адразу адчулі гэта нашы скупачныя пункты збожжа.

Аднак трэба смела глянуць праўдзе ў вочы. А яна, на жаль, невясёлая. Тое, што адбывалася на пунктах продажу штучных угнаенняў, што рабілася ў вёсках — гэта не продаж, а хутчэй штурмаванне, праз сілу, распіхванне каштоўнага дабра, якім, безумоўна, з'яўляюцца штучныя ўгнаенні. Пачатак мы ўжо зрабілі, але праблема з кожным годам стаецца ўсё болей сур'ёзнай. Мэта ў нас вядомая: па прымяненню штучных угнаенняў у масавым маштабе нам неабходна хаця б дагнаць перадавыя краіны ў Еўропе, значыць, трэба нам дайсці да ўзроўню 200 кг NPK на гектар. Такія дозы ў нас ужо зараз — не рэдкасць. Прымяняюць іх вопытныя станцыі, некаторыя ПГР-ы і самастойныя гаспадары.

Пры так высокіх дозах узнікаюць няведаныя дагэтуль праблемы. Перш за ўсё нельга ўжо праводзіць такую палітыку, каб толькі разапхнуць штучныя ўгнаенні па гаспадарах, не ведаючы, што з імі далей дзеецца. Неўласцівае прымяненне такіх высокіх дозаў можа прынесці толькі страты. Абавязкова трэба кантраляваць. Дзеля гэтага неабходна праводзіць аналіз паасобных дзялянак поля, каб ведаць яго хімічны састаў і яго запатрабаванні на пладатворчыя элементы, трэба браць пад увагу патрэбы паасобных сельскагаспадарчых культур.

Хто гэта ўсё мае рабіць? Вядома, сельскагаспадарчая служба, а перш за ўсё грамадскія аграномы. Таму ў наступнай пяцігодцы ёсць намер звольніць аграномаў ад абавязкаў раздзелу штучных угнаенняў. Гэтымі справамі выключна будуць займацца працаўнікі ГРН-аў і ГС-аў. Аграномы сваю ўвагу хай засяродзяць на прафесіянальных праблемах, хай яны вучаць і кантралююць. Аграном павінен быць вельмі важнай асобай у вёсцы.

Урэшце, трэба сказаць, што ў сельскай гаспадарцы таксама абавязваюць прынцыпы эканамічнага падліку. Кожная гаспадарка павінна быць высокарэнтабельнай.

М. Нурэцкі

ЧАЛАВЕЧЫ ПЦК-ОЎСКІ СЛЕД

10 мая ў Беластоку адбыўся першы і адзіны дагэтуль у краіне злёт ганаровых донараў (крывёдаўцаў) ПЦК. Памятаючы пра тое, колькі хворых удалося выратаваць ад смерці дзякуючы крыві, сказаць трэба, што людзі, якія аддаюць сваю кроў на лякарства — гэта сапраўдныя героі.

Папулярнасць ПЦК пашыраецца. У Беластоцкім ваяводстве ПЦК мае 207.087 членаў, у тым 120.603 на вёсцы. Школьнікаў — членаў ПЦК у ваяводстве 142.940. У ПЦК і праз ПЦК людзі вучацца быць здаровымі, чыстымі, бадзёрымі, вясёлымі, памагаць тым, хто дапамогі патрабуе. Школы найбольш нясуць такой дапамогі. У рамах найпрыгажэйшай гарцэрскай акцыі «Нябачанай рукі» колькі добрых учынкаў яны пакідаюць, як след ПЦК-оўскай ідэі.(вл)

Маскоўскае выдавецтва «Наука» выпусціла ў свет збор дакументаў студзеньскага паўстання на Літве і Беларусі (Восстание в Литве и Белоруссии 1863—1864 г.г.). Вялікая частка збору — гэта дакументы з былой Гродзенскай губерні, у тым ліку і часткі сённяшняй Беласточчыны (разам 49 дакументаў).

Як вядома, студзеньскім паўстаннем на Беларусі кіраваў Кастусь Каліноўскі, які прапагаваў рэвалюцыйныя ідэі сярод беларускага сялянства на роднай яму беларускай мове. «Прыказ ронду польскага над цэлым краем Літоўскім і Беларускім да народу землі Літоўскай і Белорускай» напісаны, праўдападобна, Каліноўскім. У дакуменце гэтым чытаем:

«Дурыць вас маскаль талкуючы, што гэта паны падняліся, каб павернуць назад паншчыну — ён хоча воду скаламуціць, каб у вадзе мутнай па-старому рыбу лавіці. Но дзело нашэ — не дзело панское, а справедлівой вольносці, якой вашые дзяды ды бацькі з даўна ждалі, а якую маскаль з кровопійцамі вашымі спыніць хоча!! Дзело нашэ — гэто дзело такой вольносці, якую сам бог прыйшоўшы на гэты свет хацеў устанавіці, і за якую праліў сваю кроў святую і церпеў крыжовыя мучэнья. Но мінула ўжэ паншчына, мінула ваша крыўда — і ніякая сіла яе не паверне ні маскоўская, ні чартоўская».

«Прыказ» дайшоў да сялян. Сведчаць аб гэтым замешчаныя ў томе дакументы, у якіх выступаюць паказанні сялян, пакліканых да адказнасці за чытанне «Прыказа» або «Мужыцкай праўды».

Дакументы паказваюць размах паўстанцкіх дзеянняў ва ўсходняй Беласточчыне. У разгары паўстання царскі ваявода Гродзеншчыны I. Скварцоў пісаў:

«Получено мною сведение, что дела в Бельском у. находзятся в самом дурном положении. В Дрогичине, Семятичах и Мельнике нет никакой полицейской власти, и мятежники там совершенно свободно распоряжаются, приходят в деревни, собирают народ, приказывают отправляться в шайки (...) и крестьяне всё это выполняют беспрекословно...» (стар. 377).

У іншым дакуменце царскія ўраднікі даносяць вышэйшым уладам аб «беспарадках» у Белавежскай пушчы, якія дасягнулі «аграмадных размераў». Знаходзім тут таксама цікавае данясенне аб пагоні царскага атрада за паўстанскім атрадам Кабылінскага.

Рапарт даносіць, што 23 ліпеня 1863 г. атрад Кабылінскага сілаю ў 250 чалавек знаходзіўся ў Орлі, дзе ў арандатара маёмасці князя Вітгенштэйна ўзяў 8 коней і 20 корцаў аўса, пасля чаго адправіўся ў Шчыты і Лянева, дзе затрымаўся на вячэру ў памешчыка Ляшчынскага. Пасля вячэры атрад накіраваўся ў напрамку Лядаў, Градочнай і Кленікаў. Затым перакрочыў раку Нарву і затрымаўся ў Пухлах на адпачынак. У момант, калі паўстанцы пачалі рыхтавацца да далейшай дарогі, напаў на іх знянацка атрад казакаў. Паўстанцы абараніліся, перайшлі ў наступленне, спіхаючы казакаў у раку. У гэты момант аднак надыйшла казакам дапамога і паўстанцы, заўважыўшы гэта, рассыпаліся па акалічных лясах.

Шмат дакументаў расказвае аб дзейнасці Каліноўскага і Врублеўскага на тэрыторыі Беласточчыны, асабліва ў лясах Беластоцкага і Сакольскага паветаў. Знаходзім тут таксама дакумент аб бітве ў вёсцы Рудка Бельскага павета, дзе паўстанцы супольна з мясцовымі сялянамі разбілі казацкі атрад, забіраючы некалькі казакаў у палон, а таксама рапарт аб заваяванні паўстанцамі ў студзені 1963 г. горада Сямяціч. Паўстанцкія атрады ў сіле каля 5000 чалавек утрымлівалі ўладу ў горадзе ад 18 да 26 студзеня. Да барацьбы з паўстанцамі прыбыў пад Сямяцічы ген. З. Манюкін з вялікай сілай пяхоты, артылерыі і казакаў. Штурм царскіх войск быў паўстанцамі адбіты. На другі дзень генерал Манюкін пазіраваным адступленнем выманіў паўстанцаў у адкрытае поле, пасля чаго артылерыйскім агнём нанёс ім вялікія страты, а Сямяцічы прыказаў спаліць да фундамента. Паўстанцы ў баях пакінулі горад.

У. Паўлючук

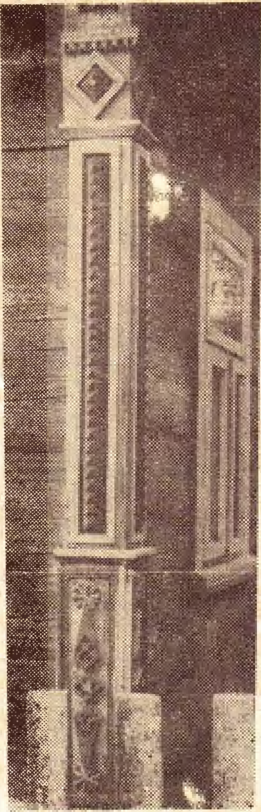
Вугал хаты Сцяпана Юрчука з вёскі Нурэц, Сямяціцкага павета (1951).

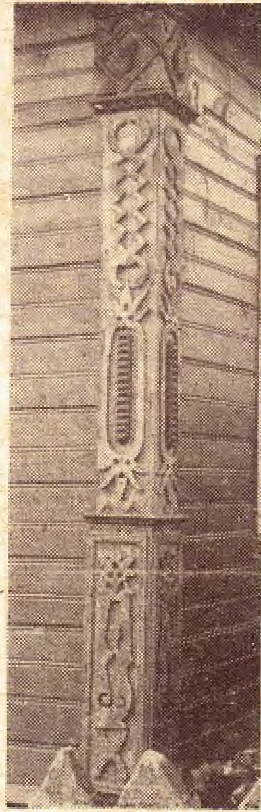
Вугал хаты Мікіты Юрчука з вёскі Нурэц, Сямяціцкага пав. (1945).

Вугал хаты Аляксея Місеюка з вёскі Пухлы, Гайнаўскага пав. (1937).

Знешняе ўпрыгожванне хат паўднёвага ўсходу Беласточчыны

ВУГАЛ (3)

Каб пазбегнуць даўжэйшай характарыстыкі разьбы на паасобных вуглах, выкананых мясцовымі цеслямі, далучым яшчэ чарговыя тры фотаздымкі (вуглы хатаў С. Юрчука, М. Юрчука і А. Місеюка).

У вугольнай разьбе рэдка сустракаюцца элементы расліннага свету або фігуры жывёл. Найчасцей займаюць яны адзін невялікі сегмент. (Мацей Грыгарук з Трасцянкі, Гайнаўскага пав. — вавёрка, Рыгор Іванюк з Жыўкова, Беластоцкага пав., — галінкі бэзу, Аляксандра Паўлючук з Рыбалаў, Бельскага пав., — птушкі і зайчыкі, Аляксей Кадлубоўскі з Астровак, Беластоцкага пав., — птушкі, Іван Мушынскі з Канюкоў, Бельскага пав., — лісце ліпы і некаторыя іншыя). Выключэнне ў нашых фотаздымках складаюць вуглы хаты Рыгора Анцуткі з Лукі і Івана Харытанюка з Сацоў, Гайнаўскага павета, якія ўпрыгожаны ў асноўным разьбой расліннага і жывёльнага свету (глядзі вуглы хат І. Харытанюка, М. Ваўрэнюка і А. Лапінскага).

На заканчэнне нашых разважанняў аб мастацкім упрыгожванні вуглоў хат, трэба заўважыць, што на паўднёва-ўсходняй частцы Беластоцкага ваяводства не выступае практыка малявання вуглоў без шалёўкі і вельмі рэдка малююцца фігуры фарбай на шалёўцы. Аднатаварна гэта пакуль што толькі ў Нурцы і Навасадах.

Рэдка малюецца таксама шалёўка як падложжа і нават сама разьба. Тлумачыцца гэта цяжкасцю малявання паміж узорамі і недахопам на гэта часу. Калі ўжо вугал малюецца, дык выступаюць найчасцей аднолькавыя колеры розных адценкаў: арэх ясны і цёмны, сіні ясны і цёмны, белы, менш зялёны, чырвоны і іншыя.

Узнікае пытанне, ці ў сувязі з шырэйшым прымяненнем шалявання хат і пабудовай хат з іншых матэрыялаў (цэглы, пустакоў, шлакаў, гатовых будаўнічых элементаў і г.д.) захаваецца архітэктурнае ўпрыгожванне сялянскіх пабудоў?

Шаляванне драўляных хат у апошнія гады заняпаду гэтага мастацтва не выклікае. Найчасцей на шалёўку замацоўваецца папярэдняя разьба, часта яна нават дапаўняецца новымі элементамі, якіх раней не было або якія ўжо знішчэлі.

У мураваных хатах насельніцтва імкнецца ўпрыгожыць вуглы праз укладку іншага колеру цэглы, адпаведнае фармаванне тынку і яго маляванне. Але нейкіх характэрных узораў яшчэ не выпрацавана.

Ул. Юзвюк

Фота аўтара

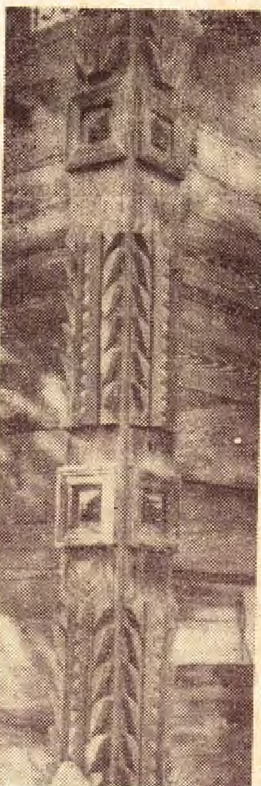
Вугал хаты Івана Харытанюка з вёскі Сацы, Гайнаўскага пав. (1949).

Вугал хаты Аляксандра Лапінскага з вёскі Рыбалы, Бельскага пав. (1926).

Вугал хаты Міхася Ваўрэнюка з вёскі Трасцянка, Гайнаўскага пав. (1934).

У ДНІ АСВЕТЫ, КНІЖКІ І ПРЭСЫ

«ЗА АДЗІН МАЙ»

Падаем некалькі з цікавейшых рэчаў з майскай праграмы Дзён асветы, кніжкі і прэсы.

Аўтарскіх сустрэч — 116, 16-ці аўтараў. Некаторыя паветы (бо ад іх залежала) заказалі сабе па 10 сустрэч, іншыя па аднаму — Замброўскі, Ломжынскі, Бельскі — 2. Дзве трэція з тых 116 сустрэч — на вёсцы.

Два вялікія кірмашы кніжкі былі ў Беластоку ў Алеі Звыценства на Плянтах у Беластоцкім парку. Аж 500 кірмашоў кніжкі — на вёсках. Акрамя іх 1000 пунктаў продажу ў вёсках (малых кірмашоў).

Людова спулдзельня выдаўніча прызначыла 10-ці найлепшым беластоцкім клубам «Руху» 10 камплектаў цікавых кніжак па 20—40 экземпляраў кожны камплект.

У Беластоку адбываўся агульнапольскі агляд клубаў савецкай песні. З Беласточчыны выступілі два клубы: ТППР-у і з Гарадка. У Беласток прыехалі клубы савецкай песні з Гданьска, Ольштына, Шчэціна, Лодзі, Кракава, Вроцлава. Агляд працягваўся тры дні, а на заканчэнне гасцінна выступіў Цэнтральны калектыў унутраных войск.

З праграмы майскіх дзён выпісалі мы такое цікавае мерапрыемства, як выстаўка беластоцкай народнай творчасці ў клубе прафсаюзаў у Беластоку. Таксама тое, што ў маі адкрыты 14 новых клубаў «Руху», 12 клубаў «Рольніка», 5 новых бібліятэчных пунктаў. У Гарадку адкрыта ізба памяці рабочага руху. Вельмі ўрачыста святкаваўся дзень дзеяча культуры. Цэнтральная ўрачыстасць адбылася ў Беластоку. Некаторыя паветы ў сябе адзначылі гэты дзень багата і цікава. Напрыклад, дзеячы культуры з Гайнаўскага павета сустрэліся са сваімі партыйнымі і адміністрацыйнымі ўладамі. Многія дзеячы культуры Беласточчыны атрымалі ўзнагароды і дыпломы.

* * *

У Элку адбыўся ваяводскі з'езд рэгіянальных таварыстваў. Іх штораз больш на Беласточчыне і штораз большую ролю адыгрываюць яны ў культурным развіцці ваяводства. Яны арганізуюць дні сваіх раёнаў.

Многія культурныя мерапрыемствы ў маі прысвячаюцца 100-ай гадавіне з дня нараджэння Леніна, 25-годдзю падпісання Дагавору аб дружбе з СССР, 25-годдзю перамогі над фашызмам і павароту Заходніх і Паўночных земляў да Польшчы, 75-годдзю сялянскага руху. (вл)

ІСКРА — 70

ЛЕНІНСКАЯ ІСКРА

Вельмі актыўна ўключыліся гарцэры Беластоцкага павета ў святкаванне 100-ай гадавіны з дня нараджэння правадыра рэвалюцыі. Усе гарцэры прынялі ўдзел у арганізаваных конкурсах, арганізоўвалі ленінскія «суботнікі», выконваючы шмат працы пры ўпарадкаванні школьных пляцоў, спартыўных пляцовак, дарог і г.д.

Аднак задумалі зрабіць таксама нешта арыгінальнае, штосьці, што можна было б захаваць для гісторыі і перш за ўсё — для сябе. Па ініцыятыве беластоцкай павятовай Камэнды гуфца гарцэры гэтага гуфца выконваюць альбом удзельнікаў Кастрычніцкай рэвалюцыі.

Дружыны рыхтуюць спецыяльныя аркушы паперы, на іх наклейваюць фатаграфію ўдзельніка рэвалюцыі, упісваюць яго прозвішча і іншыя дадзеныя, як, напрыклад, дзе быў, што бачыў і г.д. У Камэндзе гуфца знаходзяцца ўжо прозвішчы *Паўла Храноўскага з Азяблаў — чыгуначніка; Паўла Шаркоўскага з Міхалова — былога настаўніка; Яна Бяляўскага, гаспадара з Сабалева, які быў сведкам замаху на Леніна.*

Альбом мае быць наглядным доказам удзелу нашых землякоў у справе, аб якой сёння гаворыць увесь свет.

Беластоцкі гуфец ЗГП, які носіць імя Беластоцкага аддзела ВОП, рыхтуецца таксама да 25-годдзя стварэння Войска аховы граніц. Супольна з ВОП-ам зроблены план святкавання, а найважнейшым яго пунктам будзе злёт прыгранічных дружын ЗГП.

А. К.

НЕПАРАЗУМЛЕННЕ ЦІ НЕАХАЙНАСЦЬ?

ТРЫ СПРАВЫ

Нявырашаныя або не да канца вырашаныя справы часта ўзбуджаюць непатрэбныя эмоцыі. Неаднойчы можна было чуць вельмі крытычныя галасы ў адрас асветных улад у справах, якія датычылі навучання беларускай мовы ў школах. Былі слушныя прэтэнзіі да Міністэрства асветы за недахоп падручнікаў, існуюць слушныя прэтэнзіі за недапасаваную праграму навучання беларускай мовы ў пачатковых школах, за недахоп літаратуры ў бібліятэках. Справы гэтыя зараз упарадкоўваюцца. Эмоцыі ападаюць, бо настаўнікі і дзеячы ўсё больш атрымліваюць інфармацыі адносна рэалізацыі прапаноў таварыства і настаўнікаў.

Аднак, калі зверху справы парадкуюцца, і гэтае парадкаванне цешыць, то часцей заўважаецца неахайнасць або абыякавасць ніжэйшых органаў асветных улад. З трыма такімі справамі мы сустрэліся ў Гайнаўскім павеце, дзе школы, у якіх не навучаецца беларуская мова, — гэта выключэнне.

Паінфармавалі нас, што навучанне беларускай мовы найгорш выглядае ў адной з найлепшых (?!) пачатковых школ Гайнаўшчыны — у Нараўцы. Прычына? Беларускую мову выкладаюць тут аж тры настаўнікі. Яны спецыялісты і па матэматыцы, і па біялогіі, і па іншых прадметах, толькі не па беларускай мове. А тым часам спецыяліст па беларускай мове (закончыла СН, бел. філалогію) навучае ў класах I—IV, бо, як гавораць, яна добры спецыяліст для гэтых класаў.

Не пярэчым, што так яно і ёсць. Але калі мы не будзем кіравацца кваліфікацыямі настаўнікаў пры падзеле прадметаў, дык навошта ж вясці планы спецыялізацыі адукацыі настаўнікаў? Уяўляем, колькі можа пасыпацца вострых слоў у адрас кіраўніка школы. Напэўна, калі існуе такая сітуацыя, ён не без віны. Але хочацца запытаць, дзе былі таварышы з аддзела асветы, якія зацвярджаюць праекты арганізацыі школы і планы падзелу прадметаў? Пытанне ставім тым больш адважна, што з навучаннем беларускай мовы ў Нараўцы і ў мінулым не было найлепш.

Другая справа датычыць падручных польска-беларускіх слоўнікаў. Слоўнік быў выданы аж у 1962 годзе тыражом у 5.000 экземпляраў. Беластоцкая куратарыя школьнай акругі выступіла з пісьмом да аддзелаў асветы ў мінулым годзе, каб тыя зрабілі заказ патрэбных слоўнікаў у... Куратарыі (калі вядома, што падзелам і продажам гэтых кніжак займаецца ў нас «Дом кніжкі»). Гайнаўскі аддзел асветы зрабіў такі заказ у Куратарыі. Вынік? Школы гэтага павета не маюць слоўнікаў, аддзел асветы наракае на Куратарыю, што не рэалізуе іх заказу, а слоўнікі ляжаць у кніжных магазінах.

У іншых паветах справа ўжо даўно аформлена. Аддзелы асветы паведамілі школам, а тыя зрабілі заказ на патрэбныя слоўнікі ў кнігарнях — і справа вырашана.

І, нарэшце, трэцяя справа — справа выпісвання беларускіх часопісаў у школьныя бібліятэкі. Наогул падпіску часопісаў з БССР настаўнікам і дзецям павінны вырашаць асветныя ўлады пры дапамозе метадычнага цэнтра. Але ўвайшло ўжо ў традыцыю, што аддзелы асветы робяць такую падпіску беларускіх часопісаў у школы часта непасрэдна з павятовага фонду. У гэтым (1970) годзе настаўнікі Гайнаўшчыны не атрымалі вельмі патрэбнага метадычнага часопіса «Народная асвета».

Падумае хто, што гэта ашчаднасць ці недахоп грошай у бюджэце. Але ж не! Паінфармавалі нас, што пачатковая школа ў Анцутах, дзе зусім няма беларускай мовы, атрымлівае беларускія часопісы.

Не цяжка дадумацца, што ўсе гэтыя тры справы можна і трэба вырашыць у павеце. Адказныя працаўнікі дапусцілі да таго, што аб гэтых справах гаварылася і на канферэнцыях у павеце, а даводзілася чуць і ў Беластоку, быццам бы яны былі вырашальнымі толькі ў міністэрстве.

Час ужо навучыцца самім уладжваць справы на сваім панадворку.

А. Лабановіч

КУТОК ГАСПАДЫНІ

ШТО РАБІЦЬ, КАБ ДОБРА ЗВАРЫЦЬ

Хоць вясна ўжо ў разгары, маладой бульбы прыйдзецца яшчэ пачакаць.

Дык пакуль што і як, варта было б прызадумацца, як бы тут выкарыстаць яшчэ і яшчэ раз старую бульбу.

Бульба, як вядома, спадарожнічае нам ад калыскі. Спадарожнічае круглы год. І малы, і стары, і хворы, усе ядуць яе з аднолькавым апетытам.

Да бульбы мы ўсе так прывыклі, што аж дзіва часамі бярэ, што паходзіць яна з Паўднёвай Амерыкі. Для нас жа абед без бульбы — гэта як бы і не абед.

З бульбы можна рабіць столькі розных страў, што цяжка сабе нават уявіць. Сёння ж мы хочам расказаць аб вельмі смачнай, недарагой, але, на жаль, не часта ўжыванай страве.

БУЛЬБА ФАРШЫРАВАНАЯ

Для фаршыравання трэба браць бульбу не малую і не вялікую — сярэдняй велічыні. Тоненька абіраем яе, мыем і акуратна выразаем сярэдзіну. Бульбу з выразанай сярэдзінай абвараем 5 мінут у пасоленай вадзе і дакладна асушваем.

Фарш можа быць мясны. Падрыхтоўваем яго амаль, як на катлеты. Мяса, найлепш свініну прапускаем праз мясарубку разам з цыбуляй і намочанай булачкай. Солім і пасыпаем перцам па смаку. Дадаем сырое яйцо і дакладна вымешваем.

Мы вельмі папраўім смак мяснога фаршу, калі да яго дададзім яшчэ крыху мукі (булкі тады трэба ўзяць менш, або зусім не дадаваць яе).

На дзесяць даволі вялікіх бульбін, бярэм паўкілаграма мяса, 1 яйцо, 1 цыбуліну, 1 булачку, або 2 лыжкі мукі.

Падрыхтаваную да фаршыравання бульбу напаўняем мясным фаршам, ставім яе (фаршам наверх) у брытфану, дадаем лыжку тлушчу, крыху вады, солім, прыкрываем і ставім у духоўку мінут на 40—50.

Фарш можна зрабіць таксама з свежых грыбоў (зімой з пячарак). Грыбы тады трэба ачысціць, апаласкаць, выціснуць, каб не засталася ў іх вада, дробна парэзаць, улажыць у каструлю з падсмажанай і пасыпанай мукой цыбуляй, дадаць лыжку тлушчу і тушыць на даволі вялікім агні мінут 20.

Калі ж на свежыя грыбы — не сезон, а нам якраз хочацца зрабіць бульбу з грыбамі, раім выкарыстаць сушоныя грыбы, якія дасканала смакуюць у спалучэнні з свежай капустай.

Сушоныя грыбы (5—6 штук на 8—10 бульбін) трэба дзень наперад намачыць, а пасля зварыць, пасячы разам з адваранай капустай (на гэту прапорцыю трэба ўзяць паўгалоўкі свежай капусты) і падсмажыць у тлушчы разам з цыбуляй, соллю і перцам. Напаўняем бульбу гэтым фаршам, устаўляем у брытфану, заліваем смятанай, запраўленай соллю і перцам, прыкрываем і тушым на малым агні мінут 40. Падаем з салатам.

Гаспадыня

ЧЫТАЙЦЕ і РАСПАЎСЮДЖВАЙЦЕ «Ніву»!

КРАІНА ЦВІТУЧАЙ ВІШНІ

Так жыхары Японіі называюць сваю айчыну. Ужо другі раз ўвага ўсяго свету звяртаецца на гэтую краіну. Спачатку з нагоды спартыўнай алімпіяды, якая адбывалася ў Токіо, а вось зараз — з нагоды сусветнай прамысловай выстаўкі «Экспо—70», месца для якой японцы адвялі ля горада Асака. Урачыстая цырымонія адкрыцця выстаўкі адбылася 15 сакавіка г.г. Прынялі ў ёй удзел японскі імператар Хірахіта, яго жонка Нагака, 3 тысячы журналістаў, дзесяткі тысяч гасцей з усяго свету і прадстаўнікі 77 краін, якія паказваюць свае гаспадарчыя дасягненні, а сярод іх: Савецкі Саюз, Балгарыя, Чэхаславакія, Венгрыя, Куба і Югаславія.

Японія нездарма прыняла на сябе адказнае і капіталаёмкае заданне пад лозунгам *«Прагрэс і гармонія — для чалавецтва»* і з'яўляецца першай ступенькай да наступнага, 21-га стагоддзя. Імператар Хірахіта пасля экскурсіі па выстаўцы заявіў журналістам: *«...я адчуў, што пабываў у дваццаць першым стагоддзі»*.

77 краін свету сабралі ў японскім горадзе Асака ўсё, што ёсць у іх найлепшага, што па сваёй сутнасці мае служыць чалавецтву не толькі сёння, але і за 30—50 год. Японцы выкарыстоўваюць гэтую нагоду, каб паказаць свету свой *«гаспадарчы цуд»*.

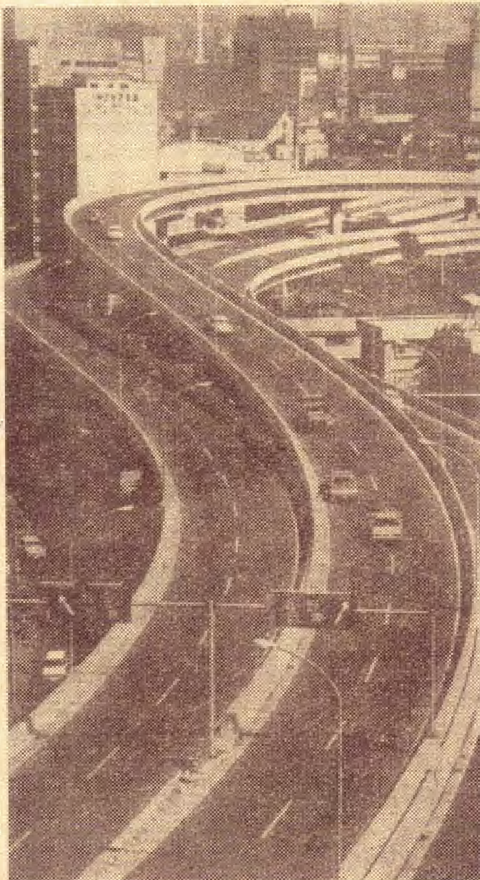

Сімвал сучаснай Японіі.

І сапраўды, ёсць у іх што паказаць. «Гадавік 1968» арганізацыі Аб'яднаных Нацый сцвярджае, што ў дзесяцігоддзі 1958—1967 гадоў Японія абагнала ўсе краіны свету па тэмпу ўзросту прамысловай прадукцыі.

Адзін з даследчыкаў японскага «гаспадарчага цуду», шведскі журналіст Гаскан Гедберг, аўтар кніжкі «Выклік Японіі», аўтарытэтна сцвярджае:

«Я глыбока ўпэўнены, што Японія паб'е ЗША ў розных галінах прамысловасці ды яшчэ патрапіць збудаваць у сябе лепшае грамадства».

Гэты самы аўтар піша, што за шэсць год Японія адкрые сабе дзверы ў клуб вялікіх сусветных дзяржаў, што ў 1975 годзе нацыянальны даход краіны цвітучай вішні ўдвая перавысіць нацыянальны даход Заходняй Германіі, што за 10 год японская прамысловасць выпусціць у свет столькі тавараў, колькі змогуць выпусціць усе краіны, згуртаваныя ў Еўрапейскай гаспадарчай супольнасці, што за 15 год нацыянальны даход, прыпадаючы на кожнага жыхара краіны, у Японіі будзе вышэйшы, чымсьці ў ЗША.

Польскі журналіст Уладзімір Ваўчук у часопісе «Перспектывы» піша: «Рэцэпт на цуд вельмі просты: трэба купіць за мяжой і прывесці 300 мільёнаў тон сыравіны, паўфабрыкатаў, заплаціўшы за гэта 14,5 мільярдаў долараў, перарабіць гэта на 20 мільёнаў тон тавараў «Made in Japan» і прадаць на сусветных рынках за 16,5 мільярдаў долараў. Такім чынам наступіў прырост дэвізных запасаў і золата».

Значыць, *японскія фабрыканты перш за ўсё зарабляюць на працы сваіх рабочых, інжынераў і канструктараў, бо гэтыя два мільярды чыстага прыбытку — нішто іншае, як вартасць укладзенай у тавар працы і думкі вучоных.*

Працавітасць японцаў сталася ўжо праслаўтай. Расказваюць пра яе анекдот: сярод нашых працаўнікоў знайшоўся японец, які наглядаў за зборкай машын сваёй фірмы. Роўна а восьмай гадзіне раніцы з'яўляўся ён на працу, і прывітаўшыся, займаў сваё месца за сталом. У тры гадзіны пасля абеду ўставаў ад стала і, развітваючыся, дадаваў: «Выбачайце, што я не прыймаў удзелу ў вашым баставанні, але я тут іншаземец.» Не мог ён зразумець, што ў нашых працаўнікоў быў гэта нармальны дзень працы.

Дык варта ведаць, што Японія распалажана на чатырох вялікіх і 3 40 малых астравах, *што яе тэрыторыя нямнога перавышае тэрыторыю Польшчы, але жыве там амаль сто мільёнаў чалавек,* што толькі 17% краіны надаецца для земляробства, што японцы ў асноўным сеюць рыс, але маюць добра абсталяваную сістэму штучнага наваднення, што апрача вугалю няма ў Японіі прамысловай сыравіны, што Японія не мае нармальнай арміі, а на мілітарныя патрэбы сваёй краіны прызначае ледзь 1% свайго нацыянальнага даходу. (вр)

І ВЕДАЕЦЕ, ШТО...

...смерць аднаго воіна ў часах Цэзара каштавала палову долара. Напалеонаўскі салдат варты быў ужо каля 4 тыс. долараў, а забіты ў І сусветнай вайне — каля 30 тыс. долараў. Загінуўшы ў ІІ сусветнай вайне каштаваў каля 65 тыс. долараў, а на забіццё аднаго праціўніка выдае ЗША ў В'етнаме каля 400 тыс. долараў.

ПЕКАР ПРЫРОДА

Сіні васілёк. Для хлебаробаў ён — проста пустазелле, для закаханых — пяшчотная кветка. Шмат прыемных радкоў прысвяцілі яму паэты. Але сіні васілёк мае і іншыя ўласцівасці. У народнай медыцыне адвар сушаных кветак гэтай расліны спрадвеку лічыўся лепшым сродкам пры кашлі і коклюшы, пры нервовых захворваннях і захворваннях страўніка. Прымочкі з гэтага адвару робяць пры хваробе вачэй. У сучаснай медыцыне ўжываюць толькі кветкі васілька. Яны ўтрымліваюць цэнтаурэін — флаванавы гліказід, цынін — сіні антацыянавы гліказід. Настой кветак— добры мачагонны сродак.

Збіраюць васількі, калі кветка толькі што распусцілася. Сушаць у цёмным месцы, каб захаваўся колер.

МАЛА, АЛЕ ЦІКАВА

У карчме Пятра І

Кафэ «Фрэгат» на Васільеўскім востраве (Ленінград) адкрыта там, дзе знаходзілася першая карчма Пятра І. Тут цар наладжваў урачыстасці з выпадку спуску караблёў. Інтэр'еры кафэ выкананы ў стылі XVIII стагоддзя. Ежу рыхтуюць у «Фрэгаце» па рэцэптах старадаўніх кулінарных кніг: «царскі боршч», «смажаніна па-стралецку».

У японскай школе. Навука пісання.

Чвэрць стагоддзя назад

УДАР, ЯКІ БЫЎ НЕМІНУЧЫ

Акружэнне і ўзяцце Берліна было лагічным завяршэннем аперацыі, намечанай і распрацаванай у Стаўцы Вярхоўнага Галоўнакамандуючага Чырвонай Арміі вясной 1945 года. Праўда, Адольф Гітлер спрабаваў цешыць сябе надзеяй, што савецкія войскі не пойдуць на Берлін. Ён гаварыў Гейнцу Гудэрыяну ў сакавіку:

— Рускія не будуць такімі дурнымі, як былі мы, калі, асепленыя блізкасцю Масквы, хацелі абавязкова ўзяць яе. Якраз вы, Гудэрыян, хацелі быць першым у Маскве са сваёй арміяй. Вы б павінны былі лепш за іншых ведаць, чым справа скончылася!

Так, Гудэрыян ведаў, чым гэта скончылася. Але нямецкая разведка мела звесткі, быццам у савецкім камандаванні былі разыходжанні: Жукаў, маўляў, хацеў наступаць на Берлін, а Сталін аддаваў перавагу ўдару на Прагу.

Калі я пры выпадку расказаў пра гэта маршалу Жукаву, той рассмяяўся:

— Глупства! Безумоўна, і на гэты раз немцы не ведалі пра нашы намеры.

Берлінская аперацыя рыхтавалася доўга і сур'ёзна. Агульная задума Стаўкі Вярхоўнага Камандавання Чырвонай Арміі на правядзенне завяршаючых аперацый вайны супраць гітлераўскай Германіі ў асноўным склалася ў лістападзе 1944 года.

Як складваліся суадносіны сіл на гэтым заключным этапе вялікага аднаборства савецкіх войск з вермахтам? Няўжо, як гэта сцвярджаюць некаторыя заходнія гісторыкі, Берлін абараняў толькі гарнізон у 90.000 чалавек? У сапраўднасці справа абстаяла не так проста. Берлінская аперацыя не зводзілася толькі да штурму самога Берліна. З савецкага боку яна была задумана як канцэнтрычны ўдар трох франтоў: І-га Беларускага, І-га Украінскага і 2-га Беларускага.

Савецкія сілы былі вялікія. У маршала Ракасоўскага было 314 тысяч чалавек, у маршала Жукава — 768 тысяч і ў маршала Конева — 511 тысяч. Але і з нямецкага боку — пры ўсім знясіленні вермахта! — савецкім войскам процістаялі значныя сілы. Паводле даных арганізацыйнага аддзела галоўнага камандавання нямецкіх сухапутных сіл па стану на 28 лютага 1945 года, група армій «Вісла» (3-я танкавая армія і 9-я армія), якая абаранялася па Одэры ад Балтыкі да Фюрстэнберга, налічвала 527 тысяч чалавек, а група армій «Цэнтр» (4-я танкавая армія і 17-я армія), якая абаранялася на поўдзень ад гэтай лініі, — 413 тысяч чалавек. К пачатку Берлінскай аперацыі ў распараджэнні групы армій «Вісла» мелася 34 дывізіі, а ў распараджэнні групы армій «Цэнтр» — 13 дывізій (бяру толькі тыя дывізіі, якія апынуліся ў паласе наступлення войск паўночнага крыла маршала Конева). Акрамя таго, ўжо ў ходзе самай Берлінскай аперацыі на падмацаванне групы армій «Вісла» прыбылі дадаткова 20 дывізій, а на падмацаванне паўночнага флангу групы армій «Цэнтр» — 12 дывізій).

Што датычыць самога Берліна, то і тут з нямецкага боку былі прыняты даволі энергічныя меры. Загад аб падрыхтоўцы імперскай сталіцы да абароны быў выдадзен 9 сакавіка 1945 года і налічваў 35 старонак, не лічачы дадаткаў. Гэты загад патрабаваў: «Абараняць сталіцу да апошняга чалавека і да апошняга патрона».

Цяпер можна толькі іранізаваць над сляпой верай аўтара загаду, але камандуючы абарончым раёнам генерал Рэйман патрабаваў ад сваіх падначаленых весці барацьбу «на зямлі, у паветры і пад зямлёй з фанатызмам і фантазіяй, з ужываннем усіх сродкаў увядзення праціўніка ў зман, з ваеннай хітрасцю, з каварствам, з выкарыстаннем загадзя падрыхтаваных, а таксама ўсемагчымых падручных сродкаў.

Загад патрабаваў:

«Пры гэтым неабходна максімальна выкарыстоўваць перавагі, якія вынікаюць з таго, што барацьба будзе весціся на нямецкай тэрыторыі, а таксама тую акалічнасць, што рускія ў масе сваёй, відаць, будуць адчуваць боязнь перад незнаёмай вялікай масай дамоў. Дзякуючы дакладнаму веданню мясцовасці, выкарыстанню метрапалітэна і падземнай каналізацыйнай сеткі, наяўных ліній сувязі, цудоўных магчымасцей для вядзення бою і маскіроўкі ў дамах, ператварэнню комплексаў будынкаў — асабліва жалезабетонных збудаванняў — ва ўмацаваныя апорныя пункты, той, хто абараняецца, становіцца непрыступным для любога праціўніка, нават калі ён валодае вялікай колькаснай і матэрыяльнай перавагай!

...Перадумовай для паспяховай абароны Берліна з'яўляецца ўтрыманне ў што б там ні стала кожнага квартала, кожнага дома, паверха, кожнага плоту, кожнай варонкі ад снарада!»

Усё гэта ўлічвала Стаўка Вярхоўнага Галоўнакамандавання, калі рыхтавала

ТРЫБУНА чытачоў

СЕЛЬСКАГАСПАДАРЧАЯ АСВЕТА КАШТУЕ

На дзейнасць курсаў сельскагаспадарчай падрыхтоўкі павятовае праўленне сельскагаспадарчых гурткоў у Бельску Падляшскім з дзяржаўнага фонду атрымала ў 1968 годзе 179 тысяч зл., а ў 1969 годзе — 165 тысяч зл.

У мінулым годзе курсы сельскагаспадарчай падрыхтоўкі трэцяй ступені закончыла 81 асоба. Кошт аднаго навучэнца ПР-у ў 1969 годзе акрэсліваўся сумай 387 зл.

(мс)

ПАРТЫЙНЫ СХОД

Усе партыйныя арганізацыі ў красавіку арганізоўвалі сходы, прысвечаныя 100-годдзю з дня нараджэння Леніна. 21 красавіка такі сход адбыўся ў Дубічах Царкоўных. Адкрыў яго сакратар ПОП Уладзімір Несцярук. Ён таксама расказваў аб жыццёвым шляху Леніна. Інструктар павятовага камітэта ПАРП у Гайнаўцы выступаў з дакладам аб Леніне.

Сход быў вялікім выхаваўчым урокам для членаў партыі. П. М.

ВЫСТАЎКА

17 красавіка ў Дубічах Царкоўных у святліцы адкрылася выстаўка саламяных вырабаў. Арганізатарам яе быў Дзмітры Мікуліч (ён жа і кіраўнік скупачнага пункту саламяных вырабаў у Чаромусе на Гайнаўшчыне).

На выстаўцы было шмат саламяных каробак, малых і вялікіх, і ўсё дасканала сплеценыя. Прысутнічалі на ўрачыстасці запрошаныя госці з Варшавы і некалькі з-за рубяжа: з Англіі і Савецкага Саюза (яны прадстаўнікі сваіх установаў, якія зацікаўлены купляй гэтых вырабаў).

У гонар гасцей выступіў дзявочы харавы калектыў з Палічнай і мясцовыя салісткі — Насця Тафілюк і Надзя Дзідзюк.

У час выстаўкі савецкі госць уручыў самадзейнікам падарункі.

Падарунак атрымаў таксама і Дзмітры Мікуліч. Нельга не ўспомніць, што тав. Д. Мікуліч у беларускім асяроддзі — вядомая асоба. Ён таленавіты арганізатар і прапагандыст беларускай культуры і народнай творчасці.

М. Панфілюк
Дубічы Царкоўныя

У ШКОЛЕ Ў МАСТАЎЛЯНАХ

У пачатковай школе імя К. Каліноўскага ў Мастаўлянах (Беластоцкі павет) вучыцца 122 дзяцей. Школьнікі шмат працуюць грамадскім чынам. На пачатку гэтага школьнага года вучні бралі ўдзел пры капанні бульбы ў спулдзельні прадукцыйнай ў Зубрах, садзілі лес, будавалі спартыўную пляцоўку, абсаджвалі дрэўцамі мясцовую дарогу. Штогод вучні апякуюцца прышкольным кветкавым агародчыкам, а таксама доследнымі палеткамі з агароднінай.

Зімою вучні клапаціліся аб курапатках і дапамагалі пратрываць зімовую галадоўку звярам.

Школьная моладзь падрыхтавала багатую мастацкую частку на вечарыну, прысвечаную 100-ай гадавіне з дня нараджэння Ул. І. Леніна.

Я. Цялушэцкі

наступленне на Берлін. Меркавалася спачатку, што яно пачнецца адначасова ўсімі трыма франтамі. Аднак 2-гі Беларускі фронт, які пасля завяршэння баёў ва Ўсходняй Памераніі павінен быў значна перагрупавацца, мог перайсці ў наступленне не раней як 20 красавіка. Улічваючы ўсё гэта, Стаўка вырашыла пачаць аперацыю 16 красавіка. — але спачатку толькі двума франтамі. Наступленне на галоўным напрамку было даручана І-му Беларускаму фронту.

Франтальны ўдар Беларускага фронту наткнуўся на ўпорнае супраціўленне 9-ай нямецкай арміі, якая абаранялася на ўсход ад Берліна. На Зеелаўскіх вышынях разгарэлася жорсткая бітва, якая працягвалася да 18 красавіка. Але яшчэ ў ноч на 18 красавіка І-ы Украінскі фронт атрымаў загад нанесці ўдар з поўдня —у выніку чаго і стварыліся ўмовы для акружэння Берліна. І калі 21 красавіка войскі І-га Беларускага фронту апынуліся на ўсходняй граніцы Берліна, то к гэтаму моманту танкі І-га Украінскага фронту ўжо выйшлі на подступы да Берліна з поўдня.

Але і гэта не знімала ўсіх складанасцей заключнага этапа аперацыі. Вялікі Берлін — вялізны горад, яго плошча дасягае 900 квадратных кіламетраў, і барацьба ў ім насіла жорсткі характар. Аб гэтым памятае кожны, хто быў тут у апошнія дні красавіка 1945 года.

(Працяг будзе)

ЛЕНІНСКІ ЧЫН

Настаўнікі школы ў Цялушках (Бельскі павет) склікалі бацькоўскі сход, на якім інфармавалі аб паспяховасці ў навучанні сваіх выхаванкаў.

На гэтым жа сходзе кіраўнік школы Марыя Бароўская звярнулася да бацькоў з прапановаю, каб у гонар 100-годдзя з дня нараджэння Леніна прыступілі яны да грамадскага чыну на школьным пляцу. Школа ў Цялушках стаіць на ўскраіне вёскі, на пясчаным узгорку над рэчкай Нарвай. Вецер разнёс пясок — і каля школы збіраецца вада. Вось таму неабходна навазіць зямлі на школьны пляц, асабліва навокал фундаментаў школы.

Прапанова кіраўніка школы была падтрымана. Бацькі прывезлі больш 60 фурманак зямлі. У грамадскай працы найлепш спраўляліся Васіль Васілюк, Мікалай Лук'янюк, Мікалай Іванюк і Мікалай Леванюк, якія прывязлі зямлі значна больш устаноўленай нормы.

М. М.
Цялушкі

АПЕКА НАД ХВОРЫМІ

Ужо год часу паспяхова працуе пункт апекі над хворым у хаце, які існуе пры павятовым праўленні Польскага чырвонага крыжа ў Бельску Падляшскім. Пункт гэты апякуецца хворымі, якія не займаюць месца ў шпіталі, а ляжаць у хаце і знаходзяцца пад медыцынскай апекай Чырвонага крыжа. Бельскі Чырвоны крыж мае 5 медсясцёр, якія ідуць дамоў да хворых, падаюць ім лякарствы, са сталовак прыносяць яду, сцелюць пасцелі, нават робяць дробную сцірку.

Зімою тром старым і хворым людзям па прапанове Чырвонага крыжа гарадская рада нарадовая закупіла вугаль.

(мх)

ПАВЯЛІЧВАЮЦЦА ЎРАДЖАІ

У 1968 годзе на Бельшчыне ў сярэднім з аднаго га збіралася па 18 цэнтнераў чатырох асноўных зерневых культур, а ў мінулым годзе — 19 цэнтнераў. Прадбачваецца, што гэты год будзе багацейшы і ўраджай будзе вышэйшы, чым у 1969 годзе.

У гэтым годзе значна больш будуць мець сельскагаспадарчыя гурткі трактарных апырсківачаў для хімічнага знішчэння пустазелля. На канец мінулага года налічвалася іх 77 штук.

(сс)

Дарагое «Сэрцайка!»

Жыву на вёсцы. Мне 16 год. Пакахала я хлапца, які разам са мной быў доўгі час у шпіталі. Калі я паехала дамоў, ён пісаў да мяне пісьмы. Аднаго разу мы спатканіся ў горадзе, у якім лячыліся, пайшлі ў тэатр. Потым Януш адвёў мяне да цягніка і абяцаў прыехаць да мяне на святы. Я выйшла на ўмоўленую гадзіну да цягніка, але Януш не прыехаў. Тады я напісала яму пісьмо, але таксама адказу не атрымала. І не ведаю цяпер, што рабіць, ці пісаць да яго далей, ці чакаць пакуль прыедзе.

Парай, Сэрцайка.

Гэля з Гайнаўшчыны

Гэля! Могуць быць дзве прычыны: хвароба ці сямейныя непаладкі або проста забыў пра цябе (цяпер жа ж надыйшла рамантычная пара года, а яму ж напэўна мала больш год, чым табе, а можа столькі ж). Вы разам былі ў шпіталі і гэта вас зблізіла, вы пасябравалі. Але часта ж так бывае, калі разам — дык сяброўства, а калі потым кожны з вас паехаў у свой бок, дык многае, што звязана з такімі прыкрымі ўспамінамі, як у вашым выпадку шпіталь, забываецца. Забываецца і пра сяброўства, якое было вельмі патрэбнае тады, там, у шпіталі, а не цяпер.

Калі не мог прыехаць, дык мог бы адпісаць. Але калі і гэтага не зрабіў, дык трэба табе, Гэля, проста перастаць не толькі пісаць, але і думаць. Перад табой яшчэ ўсё жыццё, на дарозе якога сустрэнеш не раз яшчэ падобнае каханне. Але табе толькі здаецца, што гэта каханне. Пасталееш, пераканаешся, тады можа і па-сапраўднаму пакахаеш.

Сэрцайка

ПАПУЛЯРНА-НАВУКОВАЯ СЕСІЯ

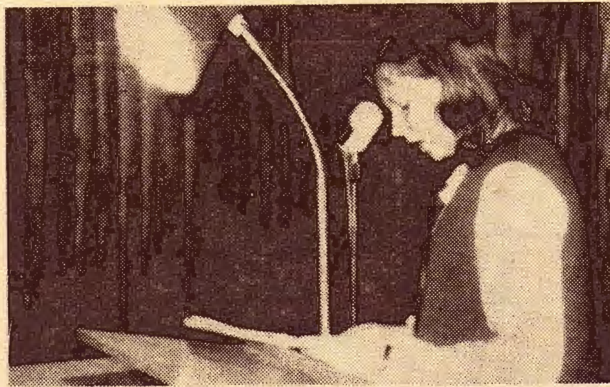

Даклад «Ленін і выхаванне моладзі» чытае Крыстына Сегень.

21 красавіка г.г. у Гайнаўскім беларускім ліцэі адбылася папулярна-навуковая сесія, звязаная са 100-годдзем з дня нараджэння У. І. Леніна. У 10 гадзін раніцы моладзь і настаўнікі нашага ліцэя сабраліся ў прыгожа ўдэкараванай зале кіно «Ляснік». На ўрачыстасць прыбылі Януш Казлоўскі — старшыня Павятовага праўлення ЗМВ, Аляксей Харкевіч — камендант ЗГП і Сяргей Бароўскі — намеснік інспектара асветы ПРН. Вучаніца Вераніка Харкевіч прывітала гасцей, а вучаніца Марыся Максымюк прачытала даклад, асновавы на біяграфіі Леніна. Другі даклад «Ленін і справа Польшчы» прачытала Гэлена Устынюк.

Потым адбылася мастацкая частка: мантаж, песні і вершы. Мастацкую частку падрыхтавалі вучні пры дапамозе нашых настаўніц Элізы Кшэўскай і Анастасіі Тропак, а таксама дырэктара школы Аляксандра Іванюка. Пасля мастацкай часткі вучаніца прачытала даклад «Ленін і выхаванне моладзі». Наступны даклад чытаў вучань Мікола Раманюк — «100-годдзе з дня нараджэння Леніна і яго святкаванне ва ўсім свеце». Даклады пісалі самі вучні пры дапамозе настаўніка польскай мовы Івана Петручука. Сесія закончылася кінафільмам «Чалавек з ружжом», у якім паказаны Ленін у часы Кастрычніцкай рэвалюцыі. Трэба падкрэсліць, што дзень гэты быў вялікім святам у жыцці нашага ліцэя.

Люба Яращэвіч
бел. ліцэй у Гайнаўцы

Харавая група спявае песні аб Леніне.
Фота Е. Мазурук

УРАЧЫСТАЯ АКАДЭМІЯ

28 красавіка 1970 года адбылася ў святліцы ў Плянце (Гайнаўскі павет) урачыстая акадэмія, прысвечаная 100-ай гадавіне з дня нараджэння Ул. Леніна і святкаванню 1 Мая.

Даклад прачытала Валя Сухадола (старшыня мясцовага гуртка ЗМВ). У мастацкай частцы з вершамі, песнямі і лірычнымі маналогамі выступілі школьнікі з Плянты пад кіраўніцтвам настаўніцы Валі Самойлік. У мастацкай частцы перапляталіся творы на беларускай, рускай і польскай мовах. Пасля Валя Сухадола і Янка Цялушэцкі правялі конкурс ведаў аб Леніне. Найлепш адказалі на ўсе пытанні Зося Несцярук, Галя Кот, Веслаў Клімюк і Лешэк Гарбалінскі. Затым адбылася маладзёжная забава.

Варта дадаць, што ў падрыхтоўку акадэміі ўключылася ўся ЗМВ-оўская моладзь, якая прыгожа ўдэкаравала святліцу. На акадэміі прысутнічала больш 100 асоб.

Янка Цялушэцкі

ЗАПІЎСЯ

Нядаўна мелі магчымасць сяляне акалічных вёсак не на фота, але асабіста паглядзець на постаць «прыкладнага» працаўніка, аграмеліяратара з Беластока. Прыбыў ён на сход у вёску Патока, каб зацвердзіць бюджэт на мінеральныя ўгнаенні. Галава яго падчас сходу павісла, як у селядца, на якога жыўцом пасыпалі соллю, а язык, ледзь блытаўся. Бяда ў тым, што мы ехалі з акалічных вёсак па 6 км, але нічога не ўбачылі і не пачулі, апрача аграмеліяранта, які не мог утрымацца на нагах. Не дарма гаварыў адзін з жыхароў Патокі: «Калі яшчэ раз пакажацца ў нашую вёску ў такім стане, то надзенем нейлонавы мяшок на галаву і адвязем у адпаведнае месца».

М. О.
Альшанка
Беластоцкі павет.

КІНО

ГАЙНАЎСКІ ПАВЕТ

Кляшчэлі

„Pociągi pod specjalnym nadzorem” (czeski), 19—20. „Wyspa na lądzie” (węgierski), 21—22. „Znicz olimpijski” (polski), 23—24.

Нараўка

„Biały pokój” (bułg.), „Człowiek z M-3” (polski), 20—24.

Нарва

„Partyzant z Lilejskiej góry” (jugosł.), „Stawka większa niż życie” (polski), 20—24.

Чыжы

„Kochałem cię” (radz.), „Stawka większa niż życie” (polski), 20—24.

Дубічы Царкоўныя

„Winnetou” (jugosł.), I i II s. 20—24.

Арэшкава.

„Alfa, Romeo i Julia” (węg.), „Zjazd rodzinny” (węgierski), 23—24.

БЕЛЬСКІ ПАВЕТ

Боцькі

„63 dni” (polski), „Wyzwanie dla Robin Hooda” (ang.), 20—24.

Орля

„Między wrześniem a majem” (polski), „Stawka większa niż życie” (polski), 20—24.

Райск

„Trzy dni Wiktora Czernyszewa” (radz.), „Stawka większa niż życie” (polski), 20—24.

БЕЛАСТОЦКІ ПАВЕТ

Міхалова

„Męski piknik” (jugosł.), 19—20. „Mansarda” (polski), 21—22. „Kalejdoskop” (ang.), 23—24.

САКОЛЬСКІ ПАВЕТ

Крынкі

„Mroźny poranek” (radz.), 19—20. „Zwariowałeś Toni” (czeski), 21—22. „Mściciel z przeklętej góry” jugosł.), 23—24.

Янаў

„Gra” (polski), 20—24.

Шудзялава

„Tylko umarły odpowie” (polski), „Towarzysze podróży” (radziecki), 20—24.

СЯМЯЦІЦКІ ПАВЕТ

Нурэц

„NB. 38-215” (NRD), 19—20. „W królewstwie ducha gór” (jugosł.), 21—22. „Kalejdoskop” (ang.), 23—24.

Мельнік

„Taki duży chłopiec” (radz.), 19—20. „Włoch w Argentynie” (włoski), 21—22. „Nowy” (polski), 23—24.

Мілейчыцы

„Casanowa znad Dunaju” (węgierski), 19—20. „Włoch w Argentynie” (włoski), 21—22. „Czekam w Monte Carlo” (polski), 23—24.

ДУБРОЎСКІ ПАВЕТ

Сухаволя

„Adolf” (franc.), „Sami swoi” (polski), 20—24.

Новы двор

„Przygoda z piosenką” (polski), „Trzy klucze” jugosł.), 23—24.

Ніва

Adres redakcji: Białystok, ul. Wesołowskiego 1. Telefony: red. naczelny 2-10-33, centrala 2-32-41 do 45. Warunki prenumeraty: miesięcznie — 2,40 zł, kwartalnie — 7,20 zł, półrocznie — 14,40 zł, rocznie — 28,80 zł. Prenumeratę przyjmują wszystkie placówki pocztowe i listonosze. Wpłaty na prenumeratę indywidualną należy dokonywać na konto PUPiK „Ruch” Nr 102-7-161 NBP Białystok I Oddział Miejski. Na odwrocie blankietu należy podać okres prenumeraty i tytuł zamawianego pisma. Zamówienia ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje — Przedsiębiorstwo Kolportażu Wydawnictw Zagranicznych „Ruch” Warszawa, ul. Wronia 23. Nr konta PKO I-6-100024. Zamówienia z krajów europejskich jak i zamorskich należy kierować pod adresem CHZ „Ars Polona” Warszawa, Krakowskie Przedmieście 7. Obowiązuje przedpłata na konto NBP; Warszawa 2-6-51. Prenumerata roczna wraz z przesyłką zwykłą wynosi 4,70 $ w Europie, 5 $ — w USA.

BZGraf. Nakład 7.392 W-3

ЗНАЙШЛІ ВІНАВАТАГА

— Вы чулі? — спытала прыбіральшчыца цётка Шура ў грузчыка Патапейкі.
— А што?
— З базы скрынка каньяку прапала.
— Вы чулі? — спытаў Патапейка ў рахунковага работніка Зязюлькінай.
— А што?
— З базы скрынка каньяку прапала.
— Вы чулі? — спытала Зязюлькіна ў бухгалтара Падлясінскага.
— А што?
— З базы скрынка каньяку прапала.
— Вы чулі? — спытаў Падлясінскі ў намесніка дырэктара базы Самаробкіна.
— А што?
— З базы скрынка каньяку прапала.
— Хто сказаў?
— Бухгалтар Падлясінскі.
— Паклічце яго сюды.
— Хто сказаў?
— Рахункавод Зязюлькіна.
— Паклічце яе сюды.
— Хто сказаў, што каньяк укралі?
— Грузчык Патапейка.
— Паклічце яго сюды.
— Хто сказаў, што каньяк прапаў?
— Прыбіральшчыца цётка Шура.
— Паклічце яе сюды.
— Хто сказаў, што скрынка каньяку прапала?
Нямая сцэна.
Зайшоў дырэктар базы.
— Што за сход такі?
— Ды вось чуткі пайшлі, што скрынка каньяку прапала, — сказаў намеснік дырэктара базы.
— Хто першы сказаў?
— Прыбіральшчыца цётка Шура.
—Звольніць...
...Скрынка каньяку стаяла ў кабінеце намесніка дырэктара.

І. Лешанюк

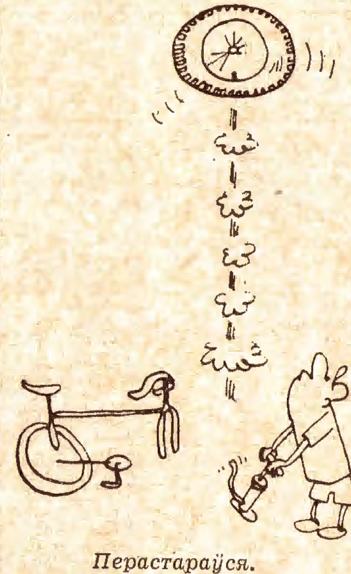

Перастараўся.

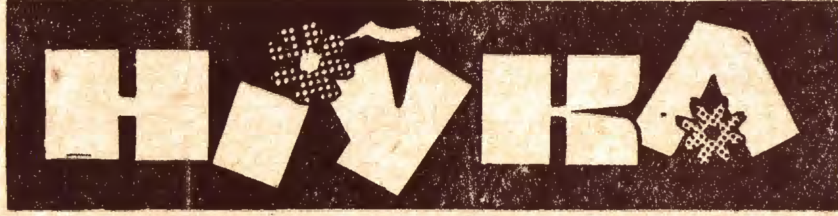

— Апошні раз прашу адн есціся да гэтага катавання сур'ёзна!

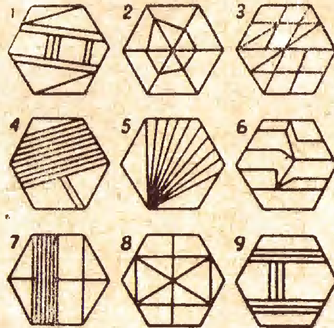

Гэтыя дзевяць шасцікутнікаў правільнай формы падзелены па-рознаму на давольны лік частак. Прыглядзецеся ўважліва да ўсіх дзевяці фігур, а затым закрыйце іх карткай паперы і адкажыце на наступныя пытанні: якая з дзевяці фігур раздзелена на найбольшы лік частак і якая з іх на найменшы?

Адказ на заданне з папярэдняга нумара:

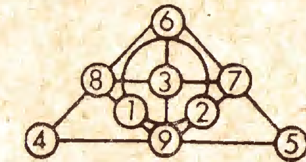

НЕ БОЙЦЕСЯ

У дзверы кватэры стукаюць грабежнікі.
— Хто там?
— Не бойцеся, не госці!

ТОЛЬКІ ЎДВАІХ

Два браты — Іван з Гаўрылам
Век жылі у згодзе:
Як Гаўрыла дзе бывае,
Дык Іван з ім ходзіць.
У малодшага спытаў раз
Бацька: — Кажы проста —
Згодзен прымаком да Мар'і
У другую вёску?
— А чаму ж? — Іван гаворыць. —
Мне дзяўчына міла.
Згодзен я ісці хоць зараз,
Але ўдвух з Гаўрылам!

АДАМ І ЕВА

Аднойчы Адам вярнуўся дамоў позна вечарам. Ева сустрэла яго нявetліва.
— Зноў позна. Ці не завёў сабе бландзінку?
— Што ты! Ты ж добра ведаеш, што на зямлі нас толькі двое.
Ноччу Адам прачнуўся. Схіліўшыся над ім, Ева пералічвала яго рэбры.

А ЧЫЙ ГЭТА ГОЛАС

(БЕЛАРУСКАЯ НАРОДНАЯ ПЕСНЯ)

А чый гэта голас
Раздаецца ў полі?
То мая падруга
Расстаецца з Колем.

Праваджала яго
Па чыстаму полю,
Гаварыла яму
Патайныя рэчы:

— Куды, мілы, едзеш,
Куды ад'язджаеш?

На каго, мой мілы,
Мяне пакідаеш?

— Пакідаю цябе
На людзей, на бога:
Нас на свеце многа —
Выбірай другога.

— Выбіраці буду,
Ды любіць не буду,
Пра цябе, мой мілы,
Павек не забуду.
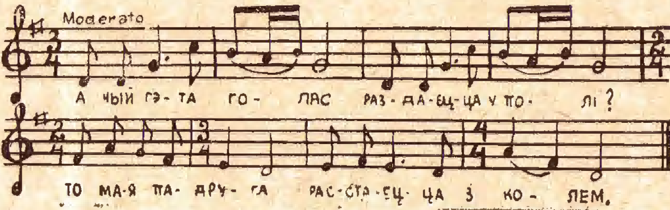
КАМПЕНСАЦА

Матацыкліст пераехаў пеўня. Звяртаецца да гаспадара з вінаватым выглядам:
— Я гатоў гэта неяк кампенсаваць...
— Вельмі прыемна. Тады пракукарэкайце заўтра а чацвёртай гадзіне раніцы.

СІМУЛЯНТ

— Паслухайце, радавы Кавальскі, — гаворыць сяржант. — Ужо трэці раз у гэтым месяцы вы просіце звальнення па прычыне хваробы бацькі...
— Я таксама думаю, грамадзянін сяржант, ці не сімулянт мой бацька.

У МЯСНОЙ КРАМЕ

У мясной краме за прылаўкам вісіць велізарнае люстра.
Пакупнік пытае загадчыка:
— Навошта вы павесілі тут люстра?
— Каб пакупніцы не глядзелі на вагу.

ЗНАЙШЛА ВЫХАД

У судзе разбіраецца справа аб скасаванні шлюбу. Адвакат жонкі звяртаецца да суда:
— Паважаныя суддзі! Мая кліентка згодна на скасаванне шлюбу пры ўмове падзелу ўсёй маёмасці на дзве роўныя часткі.
— Дазволъце! — крычыць муж. — Але дзяцей у нас трое!
Разгараецца гарачая спрэчка, як пароўну падзяліць дзяцей. Нарэшце, жонка са злосцю гаворыць мужу:
— Даволі! Ідзём дадому! Вернемся сюды праз год, калі ў нас будзе чацвёра...

ДЗІВАК

— Ты схуднеў, абрoс, нікуды не ходзіш... Што ты робіш цэлыя дні?
— Пішу раман.
— Вось дзівак! Навошта так пакутаваць, калі за дваццаць злотых можна купіць гатовы?

У АФРЫЦЫ

— Аднойчы ў Афрыцы мне давялося заначаваць у джунглях. І, уявіце сабе, леў падкраўся да мяне ззаду так блізка, што я адчуў яго дыханне на сваёй шыі?
— Што ж вы зрабілі?
— Падняў каўнер.

У ТРАМВАІ

У перапоўнены трамвай уваходзяць дзве маладыя жанчыны. Ніхто не падымаецца з месца. Тады адна з іх гаворыць:
—Як хацелася б, каб мне уступіў месца той прыгожы мужчына!
Са сваіх месцаў падняліся адразу пяць пасажыраў.

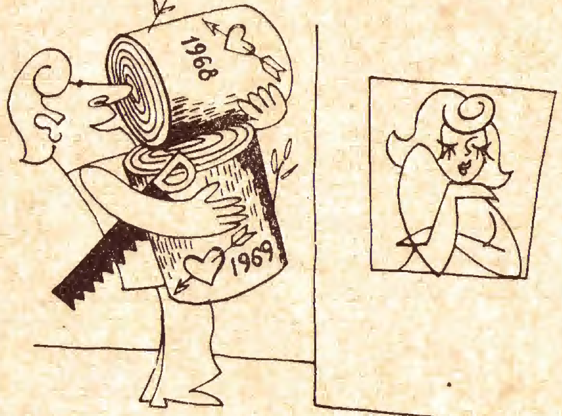

Цяпер ты верыш, што я цябе даўно кахаю?

МАЙСТАР

Муж пазваніў дадому жонцы і папрасіў яе прыгатаваць усё неабходнае, каб ён змог прыбіць толькі што купленую карціну.
Прыйшоўшы дадому, ён знайшоў на стале вату, бінт, ёд, бром, пластыр.

АДНО З ДВУХ

Калі ў мужчыны парванае паліто, а на пінжаку засталася палова гузікаў, яму трэба зрабіць адно з двух або жаніцца, або развесціся.

Планы на лета...

НА ЧЫМ НОСЕ?

Да князя Баграціёна пад'ехаў ад'ютант талоўнакамандуючага з наказам пачаць адступленне, таму што «вораг у нас на носе».
А ў Баграціёна быў вельмі доўгі нос.
На чым носе? — пажартаваў ён. — Калі на тваім, то недалёка а калі на маім, то яшчэ паспеем паабедаць.

Незадаволены

Задоўга да першых крокаў чалавека на Месяцы ў амерыканскім друку былі апублікаваны лісты незадаволеных міжпланетнымі палётамі. Вось адзін з іх:
«Навошта нам гэткія выдаткі? Чаму б не пачакаць, пакуль жыхары іншых планет адкрыюць Зямлю і нас? Няхай яны трацяць свае грошы!»

Тонка падмечана

У начны бар горада Ньюкэстля ўвайшоў чалавек у касцюме Адама і заказаў піва. Аднак барменша адмовілася абслужыць яго. «Пры першым позірку на новага наведвальніка я зразумела, што ў яго не будзе грошай заплаціць за піва», — сказала яна шэфу.

Чарапаха — выратавальніца

Шведскі параход «Цытадэль» выратаваў у Ціхім акіяне за 180 кіламетраў ад узбярэжжа Нікарагуа маладога карэйца, які на працягу 15 гадзін плыў на панцыры велізарнай чарапахі. Небарака выпаў з ліберыйскага парахода «Педэлара».

Цяжкі колер

З усіх колераў найцяжэй дзейнічае на чалавека цёмнашэры. У Англіі адзін мост, пафарбаваны ў гэты пануры колер, стаў улюбёным месцам самагубцаў. Калі яго перафарбавалі ў белы колер, самагубцы знайшлі сабе другі. Доследы паказалі таксама, што скрынкі, пафарбаваныя ў цёмнашэры колер, здаюцца больш цяжкімі, чым скрынкі светлых колераў.

Рэклама — рычаг гандлю

З праспекта пахавальнага бюро ў канадскім горадзе Таронта:
«Кліенты, якіх мы абслужылі, могуць нам даць найлепшыя рэкламацыі».

Які нелагічны парадокс: начальніку трэба піць менш за іншых, а яго больш за іншых запрашаюць выпіць.